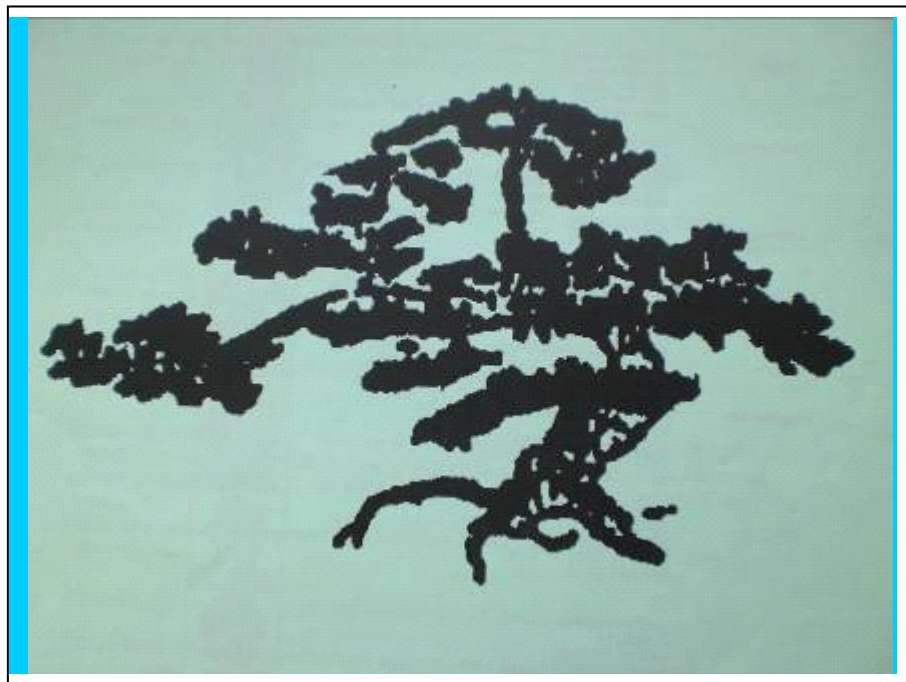

FUR

Föreningen för undervisning av elever med rörelsehinder

En oillustrerad historisk översikt över verksamheten
under 1961-2008

Ulf Lekemo

Innehållsförteckning

FURord	2
Föregångaren till FUR	3
Undervisningen av elever med rörelsehinder	3
Föreningen byter namn till FUR	5
Medlemmarna	7
Styrelsen	9
Årsmöte	9
Stadgar	10
FURs ekonomi	10
Verksamheten	11
Studiedagar - FUR-dagar	11
Kontakter och samverkan med myndigheter, huvudmän och organisationer	13
<i>Ledningen av den pedagogiska verksamheten inom vissa skolor med klasser för rörelsehindrade elever</i>	14
<i>Yttrande med anledning av slutbetänkandet avgivet av 1974 års lärarutbildningsutredning</i>	14
<i>Teamkurs tillsammans med habiliteringarna och RBU</i>	15
<i>Konsulent på skolöverstyrelsen för elever med rörelsehinder</i>	16
<i>Nordiskt samarbete om utbildning av ”rh lärare”</i>	17
<i>Resurser för kommunikationssystemet BLISS</i>	18
<i>Special lärarutbildningen och specialiseringen RÖRELSEHINDER</i>	21
<i>Gymnasiutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder</i>	25
<i>Skrivelse till Ansgarsgruppen</i>	26
<i>Betygsfrågan</i>	27
FUR-bladet	30
Några annorlunda inslag under FUR-dagarna	32
Källor	37
Bilagor: Obs! Efter komplettering omfattar bilagorna tiden t o m 2011	
Bilaga 1 FUR-styrelsens ordföranden, sekreterare och kassörer 1961 – 2011	
Bilaga 2 FURs studiedagar 1962 – 2011	
Bilaga 3 FURs stadgar under tiden 1962 – 2011	

FURord

När jag fick frågan om jag skulle vilja skriva om FUR, uppfattade jag det först som att man från styrelsens sida tänkte sig något som kunde användas för att locka fler att bli medlemmar i FUR. Så jag tvekade. En braskande slogan à la ”FUR funkar i ur och skur – kom med och se hur” kan bli svår och dyr att lansera för föreningen. Kanske var det inte heller detta frågaren, Carin di Fusco, menade.

I stället riktade jag in mig på att göra en överblick över vad som hänt i FUR under årens lopp sen starten 1961. Det blir visserligen tyngre för läsaren att ta sig igenom, men det borde bli en allsidigare bild av föreningens verksamhet. Resultatet av mina ansträngningar, dvs. föreliggande översikt, må sedan styrelsen använda helt eller delat beroende på i vilket sammanhang man vill utnyttja det.

Jag har grundat den här historiska överblicken på FUR-dokument såsom verksamhetsberättelser, protokoll från årsmöten och FUR-bladet samt program och andra handlingar från FUR-dagarna som jag sparar för egen del. I en enkel källförteckning i slutet av översikten nämner jag utöver FUR-handlingarna även några skrifter av betydelse för sakinnehållet och som jag tagit del av. Skrivelser från och till föreningen som åberopas inne i texten är däremot inte förtecknade, men de finns i mitt förvar tills vidare.

Eftersom FUR inte har någon stadigvarande geografisk hemvist, vilket möjligen framgår av bilaga 1, så skulle det behövs en sorts förbundsarkiv att förvara och forsla föreningens dokument i. Då skulle det gå lättare att följa verksamheten år från år. FUR-material verkar inte vara några samlarobjekt.

Något av ett vandrande arkiv fick jag dock av Monica Jernetz, ordförande 1994-1999. Hon sände 14 pärmor med FUR-handlingar från tiden 1985-2001! Det var hennes svar på min efterlysning av dokument som jag ställde till en rad FUR-funktionärer, nuvarande och tidigare. En hjälp jag tackar särskilt för. Och naturligtvis tackar jag också alla - ingen nämnd och ingen glömd - som hjälpt till att komplettera mitt FUR-minne på olika sätt.

Göteborg i mars 2009

Ulf Lekemo

En oillustrerad översikt över FURs verksamhet under 1961-2008

Föregångaren till FUR

Föreningen för undervisning av rörelsehindrade, FUR, hette ursprungligen Sveriges CP-lärares förening och den föreningen bildades 1961. Eftersom undervisningen av elever med rörelsehinder då avsåg elever med någon form av CP-skada, kallades deras lärare CP-lärare. I samband med en kurs i Göteborg i augusti 1961 för just CP-lärare bildades Sveriges CP-lärares förening; födelsedagen inföll den 15 augusti. Födelseplatsen var i Kristliga studentförenings studiehjem, med tillhörande lunchservering, av studenterna kallat Himlen, på Haga Kyrkogata i centrala Göteborg. En förening med jordnära verksamhet såg där dagens ljus.

Begreppet rörelsehinder hade ännu inte trätt in i den pedagogiska världen eller i samhället över huvud taget. Under första hälften av 1960-talet talar man om CP-klass, CP-lärare, CP-skola osv. Skrivningen har varierat mellan CP, Cp och cp.

Syftet med CP-lärares förening var enligt ett meddelande 1962 till medlemmarna från föreningens första ordförande, Elis Johansson, Stockholm, ”att arbeta för cp-skolans utveckling i pedagogiskt avseende”. Man ville stimulera lärarna till fortbildning, bereda möjligheter till en sådan fortbildning, sprida kunskaper om cp-skolans utveckling och verka för att cp-barnen skulle få en undervisning som var anpassad efter deras möjligheter, framgår det av meddelandet.

Elis Johansson erinrade vidare i sitt brev om att ”Undervisningen av barn med cerebral pares är en relativt ny pedagogisk uppgift. De som ägna sig åt detta arbete har hitintills på bästa sätt själva måst skaffa sig erfarenheter genom studieresor, kortare kurser och studiebesök här hemma...”

Föreningens första ordförande har nämnts. Styrelsen i övrigt såg från början ut så här: Edith Andersson, Stretered, Gun Andersson, Malmö, Gulli Hilmersson, Göteborg, Margareta Rindler, Örebro, samt två suppleanter, Anna Lena Hultgren, Stockholm, och Ulf Lekemo, Göteborg.

Undervisningen av elever med rörelsehinder

För att förstå föreningens historia bör man känna till huvuddragen i utvecklingen av undervisningen av elever med rörelsehinder, ”rh-undervisningen”, under 1950- och 60-talet.

I en PM, **Rh-undervisningen sedan 1953**, skriver Gulli Hilmersson 1978 för Länsskolnämnden i Göteborgs och Bohus län: "I början av 50-talet började framförallt från föräldrahåll ställas krav på undervisning på hemorten. Detta gällde främst de större tätorterna. 50-talet kom därför att karaktäriseras av att externa klasser för barn med i första hand Cp-skador kom att bildas. Dessa klasser förlades i anslutning till de behandlingscentra som startade på ett flertal ställen i landet. Den första externa klassavdelningen startade i Göteborg i oktober 1953 i samband med att sjukvårdsförvaltningen öppnade ett daghem för 'CMR-barn' (CMR = centralmotorisk rubbning). --- Liknande klassavdelningar startade (under åren 1954-1960) i Stockholm, Uppsala, Malmö, Örebro, Västerås, Eskilstuna och Gävle. Senare tillkom avdelningar i Skellefteå och Umeå."

Det framgår också av Gulli Hilmerssons PM att dessa klasser kom till genom enskilda personers initiativ. Gemensamt för eleverna var att man bedömde att de inte kunde gå i vanlig skola. Gömda och av samhället glömda barn fick en chans till behandling och skolgång. De fick nöja sig med små och trånga lokaler med bristfällig utrustning och ofta utan möjlighet till utevistelse. Hjälp- och läromedel saknades. De lärare som fick hand om klasserna kunde mycket lite om funktionsnedsättningar, de sökte varandras stöd och lärde av varandra. Lagarbete och samarbete med förskollärare, sjukgymnaster, läkare, vårdpersonal och föräldrar var nödvändigt. Och möjligheterna till utbildning/fortbildning saknades. Studieresor, ofta bekostade av föräldraföreningarna, blev en utväg att fortbilda sig t ex i de nordiska länderna och England.

Under 1960-talet förändrades mycket till det bättre. Den första sommarkursen för CP-lärare anordnades som nämnts 1961. Under 1962 startade den 1-åriga utbildningen för CP-lärare. Och samma år kom, med den nya läroplanen Lgr 62, Cp-klasser att räknas till specialundervisningen. Dessa klasser var avsedda för barn med cerebral pares eller andra likartade motoriska rubbningar.

I Kungl. Skolöverstyrelsens skriftserie gavs 1964 ut nr 60a Specialundervisning i grundskolan. Skriften handlar bl. a. om de bestämmelser som utfärdats för olika former av specialundervisning. I kapitel II beskrivs olika elevhandikapp som kan föranleda specialundervisning. Punkt *h*) har där följande lydelse:

” *rörelsehämning* t. ex. cerebral pares, sviter efter polio eller andra motoriska rubbningar av sådan grad, att undervisningen av eleven i vanlig klass eller annat slag av specialklass i hög grad försvåras – eleven kan få undervisning i klass för rörelsehindrade elever.”

Övergången från begreppet *CP* via *andra motoriska rubbningar och rörelsehämning*, till *rörelsehinder* var därmed dokumenterad officiellt för skolans del.

Vi börjar närma oss FUR! För fullständighetens skull skall vi också notera, att den första centralt placerade tjänsten, dvs. inom dåvarande skolöverstyrelsen, som skolkonsulent för rörelsehindrade elever, inrättades 1965. Tillsynsläraren Gulli Hilmersson från Bräcke Östergård, Göteborg, blev den första innehavaren.

Riksdagen fattade 1967 bl. a. följande beslut *för att underlätta integreringen av rörelsehindrade elevers undervisning med den vanliga undervisningen.*

- Medel till ombyggnad av skolor
- Från den 1 juli 1967 skulle det bli möjligt att anställa personlig assistans åt de elever som behövde sådan i skolan.
- En rikscentral för pedagogiska hjälpmedel åt rörelsehindrade elever, RPH-RH, skulle inrättas fr. o. m. den 1 juli 1967. Den förlades till Göteborg. Rikscentralens uppgift skulle vara att informera om hjälp- och läromedel, anpassa dessa till elevens behov samt utveckla och framställa nya. (skrivningen ”åt rörelsehindrade elever” innebär naturligtvis inte att riksdagen avsåg att uppmana till kannibalism!)

Föreningen byter namn till FUR

Det är mot bakgrund av utvecklingen under 1960-talet som det diskuterades inom CP-lärarnas förening, ifall föreningen inte borde ändra sitt namn för att få med ordet rörelsehinder. Eller skulle CP-lärarnas förening rent av upplösas?

Med ett namnbyte ville man dessutom markera att inte endast lärare skulle kunna vara med i föreningen. Samarbetet mellan de medicinskt och socialt inriktade teamen vid habiliteringarna och rh-klassernas lärare var ju en nödvändighet. De flesta ”rh-skolorna” låg vid eller i nära anslutning till regions- eller länshabiliteringarna. Eleverna fick under skoldagen behandling av sjukgymnaster, arbetsterapeuter och logopedier/talpedagoger i allt större omfattning. Habiliteringsläkare kallade till konferenser, där även skolpersonal förväntades delta för informationsutbyte och planering. Föreningen kunde bli ett forum för utbyte av kunskaper och erfarenheter mellan olika personalkategorier och mellan skolor och habiliteringar i landet.

Vid årsmötet 1967 fattades dock beslut om nedläggning. Föreningen var kanske alltför liten för att kunna göra sig hörd gentemot myndigheter, trodde man, och beslöt att undersöka möjligheterna att få ingå i en större etablerad förening med specialpedagogisk inriktning. Men eftersom det enligt stadgarna för CP-lärarnas förening krävdes att två på varandra följande årsmöte var av samma mening, så var det bara att avvakta nästa årsmöte. Det inföll underligt nog inte förrän 1971, även om studiedagar arrangerades såväl 1969 som 1970. Men det hölls inga årsmöten vid dessa tillfällen. I Västerås anordnade föreningen endast ett vanligt sammanträde i anslutning till Riksförbundets för Cp-barn (RBU) kongress den 26 april 1970. Det visade sig där, att ”förslag uppkommit om en förnyelse, då man inte anser att speciallärarföreningen kan föra vår talan på ett tillfredsställande sätt”. Mötet beslöt också att utlysa årsmöte till kommande studiedagar, dvs. i Stockholm 1971.

Den 9 maj 1971 hölls så årsmötet på Skanskvarnsskolan i Stockholm i anslutning till studiedagarna där. Man var nu överens om att föreningen behövdes, varför årsmötet beslöt att den skulle leva vidare. Styrelsen fick i uppdrag att ta ställning i namnfrågan. Benämningen Cp-lärare var ju inte längre adekvat. Av föreningens namn skulle det vidare framgå vad föreningen avsåg att verka för.

Det nya namnet Föreningen för undervisning av rörelsehindrade, FUR, presenterades på årsmötet i Linköping 1972. Här börjar alltså FURs historia, om man endast ser till namnet. I denna beskrivning av FURs historia inbegrips dock även tiden då föreningen kallades Sveriges Cp-lärares förening.

Det kan i det här sammanhanget vara på sin plats att ta med ännu en namnändring. Den gjordes i Kristianstad 1996, då årsmötet beslöt att föreningens namn i fortsättningen skulle vara Föreningen för Undervisning av *elever med Rörelsehinder*; fortfarande med förkortningen FUR. Och politiskt korrekt skulle man kunna tillägga. Skriver man *elever med rörelsehinder*, så markerar man att det först och främst handlar om elever. Tidigare var ju namnet Föreningen för Undervisning av *Rörelsehindrade*.

Naturligt nog har FUR en fura som föreningens symbol eller logotyp, om man så vill. Men varför blev det inte en stor reslig fura? Jo, när Margareta Rindler efter 16 år avgick som kassör, fick hon av föreningen en fura i bonsai-format i plast. Den hade formen av en vindpinad, vresig fura och kunde ses som en lämplig symbol för en förening som envist

kämpar, ofta i motvind, mot hinder av olika slag i samhället för en bättre skola för elever med rörelsehinder.

Fler exemplar av "FUR-furan" har senare delats ut till avgående funktionärer. Man kan dessutom finna den avbildad i FUR-bladet och i en del dokument. Margaretas make, Arne, som var en duktig amatörfotograf, såg hustruns fura stående i motljus i ett fönster som ett lockande motiv och fotograferade den. Originalbilden var tagen. Ett antal kopior spreds sedan frikostigt av Margareta.

Medlemmarna

Någon drastisk omläggning av verksamheten innebar inte namnändringen. Elevgruppen hade ju successivt vidgats och fått den övergripande beteckningen *rörelsehinder*. Hur blev det då med sammansättningen av medlemskåren? Vid starten 1961 var samtliga c 20 medlemmar lärare. Så var det i stort sett även med de 45 medlemmarna 1964.

Från 1971 och ett tag framöver steg medlemsantalet ganska kraftigt och var t ex 1975 uppe i 205 betalande medlemmar. Högsta antalet medlemmar noterades 1993 då 350 medlemmar räknades in!

Antalet medlemmar som hade annat yrke än lärare ökade också. I studiedagarna i Sundsvall (1973) deltog totalt över 250 personer. En lista därifrån över en indelning yrkesvis i diskussionsgrupper tar upp 25 yrkeskategorier, varav 15 kategorier är skolpersonal av olika slag såsom t ex elevassistenter, förskollärare, låg-, mellan- och högstadielärare osv. De övriga 10 yrkeskategorierna består bl. a. av arbetsterapeuter, barnsköterskor, läkare, kuratorer och sjukgymnaster. Föräldrar finns också med i denna grupp. Det var tydligt att den nya föreningen, FUR, var intressant också för andra än skolans folk. Och det intresset var stort även under 1980-talet. Av deltagarförteckningarna från studiedagarna att döma tycks det dock sjunka under 90-talet och i början på 2000-talet

I 1975 års studiedagar i Eskilstuna deltog 155 personer. Av dem var 120 lärare och 35 tillhörde övriga yrkeskategorier. Motsvarande tal var år 1999 i Stockholm 96 lärare och 14 övriga, summa 110. År 2001 i Göteborg deltog 133 lärare och 5 "övriga", summa 138 deltagare. Det finns troligen ett flertal orsaker till att gruppen "övriga" har minskat. Alla yrkeskategorier har numera sina egna föreningar och det kan vara svårt att hinna med att också delta i FURs arrangemang. Ekonomiska nedskärningar har säkert begränsat möjligheterna till den sortens fortbildning.

En annan orsak kan vara att habiliteringspersonalen inte är med i skolans verksamhet som förr. Det i sin tur kan bero på en annan inriktning av habiliteringsverksamheten idag, t ex färre sjukgymnastiska behandlingar pr barn i skolan. Det kan också vara så att FUR inte når dem som arbetar utanför skolan.

Under FURs snart 50-åriga historia har utvecklingen i skolan gått från de första trevande försöken med integrering till strävan att inkludera alla elever i den vanliga undervisningen. Allt fler av deltagarna i studiedagarna i FUR kan följaktligen tänkas ha sin arbetsplats i vanlig klass, där någon elev med rörelsehinder går. Om detta också gäller medlemmarna är svårt att veta. Merparten är trots allt ändå på något sätt engagerade i undervisningen inom klasserna för rörelsehindrade. Eftersom FURs medlemsförteckningar i regel endast innehåller medlemmarnas namn och adresser, kan man bara göra en uppskattning av antalet medlemmar som undervisar någon elev med rörelsehinder i vanlig klass. Det rör sig förmodligen endast om ett fåtal.

Antalet medlemmar i FUR är enklare att redovisa. Det framgår av verksamhetsberättelserna under årens lopp. År 1961 hade föreningen 20 medlemmar, sedan ökade antalet under 1970-talet till över 200. Ökningen fortsatte under 80-talet. Kulmen nåddes som nämnts 1993, då FUR hade 350 medlemmar, därefter har antalet medlemmar legat kring 150 och något därunder. I tabellen här nedan visas några uppgifter från ett par år från varje decennium:

1961	20
1964	45
1972	107
1973	147
1975	205
1981	284
1988	344
1993	350
1996	150
1999	125
2001	145
2005	130
2007	45

Styrelsen

Styrelsen har till antalet bestått av 5 ordinarie ledamöter och 3 suppleanter tills 2008, då årsmötet beslutade att föreningens angelägenheter skall handhas av en styrelse bestående av ordförande och 8 ordinarie ledamöter. Man har alltid försökt att i möjligaste mån få den geografiska representationen tillgodosedd. Klasser för rörelsehindrade har under åren funnits från Boden i norr till Malmö i söder. Ett annat riktmärke vid rekryteringen av ledamöter har varit, att det borde finnas företrädare för varje skolform och stadium så långt det varit praktiskt möjligt.

Posterna som ordförande, sekreterare och kassör har i FUR, liksom i de flesta andra föreningar, varit de mest betungande. En kronologiskt ordnad lista över innehavarna med de uppgifterna återfinns i bilaga 1.

Två personer i den listan har verkat i föreningens styrelse längre än övriga. Det är Margareta Rindler, Örebro, som var kassör från 1961 till 1977, och Gun Andersson, sekreterare 1961-1979 samt ordförande från 1987-1991. De deltog också i den nämnda kursen för CP-lärare i augusti 1961 liksom Kerstin Brieditis, Uppsala, ordförande 1977-79.

Styrelsens arbete har i huvudsak dokumenterats i protokollen från styrelsemötena och i verksamhetsberättelserna. Men det återspeglas även i redovisningarna från studiedagarna. Styrelsemedlemmarna har som regel tillsammans med FURmedlemmar på den aktuella orten utgjort den arbetsgrupp som svarat för genomförandet av FURdagarna.

Uppvaktningar hos och skrivelser till myndigheter har också hört till styrelsearbetet liksom samverkansfrågor med olika parter. Sammanställningen och utgivningen av FUR-bladet är andra uppgifter som ofta anförtrotts någon i styrelsen.

Årsmöte

Begreppet *årsmöte* har i FURs historia ibland inneburit att sådana möten inte behövt hållas varje år! Det första årsmötet hölls i april 1962 i Helsingborg och sedan ordnades årsmöten varje år tills man 1972 beslöt, att årsmöte skall kunna hållas vartannat år. Från 1984 skall återigen årsmöte hållas varje år. I regel har årsmötet inlett dag 2 under studiedagarna, vilket underlättat för medlemmarna att delta i mötet. Det framgår av bilaga 2, när årsmötet är skilt från FUR-dagarna.

Förutom redovisningar av styrelsens arbete, föreningens ekonomi och stadgeenliga val är ju årsmötet ett forum där medlemmarna har möjlighet att diskutera och besluta om föreningens fortsatta verksamhet. Ofta har t ex plats och innehåll i nästkommande års studiedagar kunnat fastställas.

Stadgar

Gällande stadgar (2008) fastställdes den 8 oktober 2003. De första stadgarna antogs 1962. Det skedde på CP-lärarnas förenings årsmöte den 14 april.

I samband med föreningens ombildning till Föreningen för undervisning av rörelsehindrade, FUR, antogs nya stadgar den 18 november 1972. Den väsentligaste skillnaden mellan de gamla stadgarna och de nya låg i § 1, ändamålsparagrafen. Man skrev 1962 att *Föreningens ändamål skall vara att främja pedagogisk verksamhet bland cp-barn och andra fysiskt handikappade barn.*

I 1972 års stadgar blev ändamålsparagrafen mera omfattande. Där lyder den så här: *Föreningens huvudändamål skall vara att genom informationsverksamhet, studiedagar, kontakt med myndigheter, huvudmän och organisationer främja undervisning av rörelsehindrade. Det är också förenings uppgift att utveckla ett nära samarbete med dem som är engagerade i dessa elevers fostran, vård och behandling.* År 1972 års stadgar slår också fast att *Årsmöte skall hållas vart annat år, dock om möjligt varje år.*

Stadgarnas innehåll har i övrigt i stort sett rört medlemskap, styrelsens storlek och mandatperioder, årsavgiften, stadgeändringar samt åtgärder vid upplösning av föreningen. Förutom vid ombildningen till FUR 1972 har, med ett par undantag, inga större förändringar av stadgarnas innehåll gjorts. År 2003 ändrades § 4 om *styrelsen* så att den *skall bestå av ordförande och 8 ordinarie ledamöter* (tidigare 5 ordinarie och 3 suppleanter). I § 5 sägs att *det skall finnas en revisor och en revisorssuppleant.* Stadgarna från 2003 säger inget om hur årsavgiften skall fastställas. På årsmötet 1984 beslöts som nämnts en ändring av § 3, nämligen att *årsmöte skall hållas varje år.* Samtliga versioner av stadgarna t o m 2008 finns i bilaga 3.

FURs ekonomi

Som många andra ideella föreningar måste även FUR finansiera sin verksamhet genom frivilliga insatser, medlemsavgifter och bidrag. Tillmötesgående arbetsgivare har ofta gjort det möjligt för styrelseledamöter att i tjänsten utföra vissa uppgifter med specialpedagogiskt innehåll för FUR. Och kommunerna har intresserat medverkat på olika sätt, så att FURdagarna har kunnat genomföras inom ramen för föreningens resurser. Även myndigheter som skolöverstyrelsen och länskolnämnderna lät på sin tid medarbetare medverka i FURdagarna som tjänsteuppdrag. Detsamma har även gällt Statens institut för handikappfrågor i

skolan, SIH, och andra myndigheter under senare år. Ibland har de också gett ekonomiska bidrag till föreningens verksamhet.

När det gäller medlemsavgifter har FURs policy alltid varit att de ska vara låga för att inte avskräcka någon att bli medlem. Medlemsavgiften fastställdes av årsmötet 15/4 1962 till 15kr. På årsmötet 1967 beslöts ”att ingen årsavgift skulle erläggas under räkenskapsåret 1966/67” Det berodde troligen på att man tidigare under samma möte beslutat att lägga ned föreningen. Det har också faktiskt hänt att årsmötet förkastat styrelsens förslag om höjning av medlemsavgiften från 10 kr till 20. Istället beslöt man att avgiften skulle vara 25 kr! Med nöd och näppe lyckades mötesordföranden hålla tillbaka förslag om högre bud. Året var 1975 – det goda 70-talet!

Bidragsgivare som positivt behandlat FURs ansökningar om medel för att bekosta föredragshållare, kurser eller tryckning av skriftligt material har bl a varit Allmänna arvsfonden, Skolöverstyrelsen, Folke Bernadotte Stiftelsen, RBU, Sven Jerrings Fond, Lars Hiertas Minne, Norrbacka stiftelsen och Sällskapet Eugeniahemmets Stiftelse.

Verksamheten

Verksamheten har i enlighet med ändamålsparagrafen i stadgarna främst omfattat studiedagar, kontakter och samverkan med myndigheter, huvudmän och organisationer samt information genom FUR-bladet. Årsmöten har i regel hållits i samband med studiedagarna. Även viss kursverksamhet i FURs regi eller initierade av FUR har förekommit.

Studiedagar - FUR-dagar

Studiedagarna eller FUR-dagarna, som de oftast kallats, har utan tvekan varit och är den viktigaste verksamheten, när det gäller att erbjuda fortbildning inom rh-området. Framstående forskare (t ex 1984, 1978, 1967) och praktiker, såsom lärare, föräldrar och elever (t ex, 2000, 1987, 1982), har medverkat liksom representanter från myndigheter och organisationer (t ex (1999,1991 och 1980) och ibland även från de nordiska länderna (t ex 1989, 1973, 1989).

Även om undantag finns har programmet för FUR-dagarna som regel komponerats utifrån ett tema. Innehållet har presenterats och ventilerats i föreläsningar, gruppdiskussioner, kvartslånga inslag och seminarier samt genom utställningar av böcker och material. Stående

inslag har varit rapporter från skolöverstyrelsen och rikscentralen, RPH-RH, och deras efterföljare.

År, plats och tema eller exempel på ämne, då något speciellt tema inte avhandlats, redovisas i bilaga 2 för tiden 1962 – 2009

Innehållet under rubriken ”Teman och/eller ämnen...” har i regel varit av övergripande karaktär såsom Ny forskning om hjärnan (2004) eller Barn och livsfrågor (1995) och Emotionella problem hos barn med handikapp(1988).

I det som benämnts som inslag, kvartslånga inslag eller möte med experter har glimtar och tips från den pedagogiska vardagen i ”rh-undervisningen” getts.

Det har varit mycket uppskattade programpunkter särskilt av lärare som i sin skola haft få möjligheter att diskutera gemensamma pedagogiska frågor med kollegor.

Böcker, datorprogram och andra läro- och hjälpmedel har också på olika sätt presenterats inslagen (t ex 1971, 1980 och 1990)

Så gott som varje år sedan starten 1962 har alltså dessa dagar arrangerats. De få gånger man tvingats ställa in studiedagarna, har det berott på för få anmälda (1997 och 1998) eller på skolhuvudmännens/kommunernas bristande ekonomiska resurser att bekosta lärarnas deltagande (2003 och 2005). FURs styrelse beslöt 2002 att studiedagar endast skulle hållas vartannat år.

Platsen för FURdagarna växlar, men som regel förläggs de till orter i landet där det finns särskilda klasser för elever med rörelsehinder. Som framgår av bilaga 2 har studiedagarna endast en gång hållits utomlands. Det var 1989 på LO-skolen i Helsingör, en högskola utan direkt anknytning till någon ”rh-undervisning”. Föreläsare från Danmark, Island, Norge och Sverige medverkade i de FUR-dagarna. Temat var Kontakt med våra grannländer.

Vid två tillfällen har studiedagarna arrangerats tillsammans med Folke Bernadotte Stiftelsen, nämligen 1978 och 1988.

Det har inte varit min ambition att försöka sammanfatta alla de föredrag, föreläsningar och redovisningar som utgjort studiedagarnas fortbildande material. De praktiska hindren är flera, t ex är det svårt att få tag på manus i efterhand antingen det gäller original eller kopior, det kan vara tidsödande att samla in dem och framför allt att göra sammanfattningar.

Många teman och ämnen från FURdagarna är på sätt och vis aktuella ännu, andra inte. Så här i efterhand kan man beklaga att föreningen inte systematiskt arkiverat dokumentet från studiedagarna. En del sammanfattningar och t o m något manus har återgetts i FUR-bladet. De skulle naturligtvis kunna ställas samman. Så har inte skett i denna överblick. I bilaga 2 finns dock uppgifter om innehållet i samtliga studiedagar från 1962 till 2009.

Kontakter och samverkan med myndigheter, huvudmän och organisationer

Kontakter och samverkan med myndigheter har skett i form av uppvaktningar hos och skrivelser till skolmyndigheterna på riks-, region- eller länsnivå och som remissvar på utredningar. Även ansvariga skolministrar har uppvaktats av företrädare för FUR. Ur den långa raden av skrivelser inom olika områden uppmärksammas några särskilt i denna beskrivning av FURs historia.

Samverkan med organisationer har främst skett med föräldraorganisationen RBU. FUR har periodvis bl a varit representerad i RBUs referensgrupp för skolfrågor. I maj 1982 ordnade FUR i samverkan med fortbildningsavdelningen vid Lärarhögskolan i Göteborg och Rikscentralen, RPR-RH, en datorkurs. Kontakter med intresseföreningar för olika yrkesgrupper inom habiliteringen har också hållits. Ett exempel på sådan samverkan är de teamkurser som genomfördes under åren 1975-77. De beskrivs längre fram.

Ytterligare exempel på samverkan utgör FURs studiedagar 1978 och 1988 tillsammans med Folke Bernadotte Stiftelsen och workshopdagarna 1978 i Uppsala, Umeå, Örebro och Göteborg i samband med professor M Frostigs vistelse i Sverige.

I det följande beskrivs lite utförligare FURs agerande inom några utvalda områden såsom

- *Ledningen av den pedagogiska verksamheten inom vissa skolor med klasser för rörelsehindrade elever*
- *Yttrande med anledning av slutbetänkandet avgivet av 1974 års lärarutbildningsutredning*
- *Teamkurs tillsammans med habiliteringarna och RBU*
- *Konsulent på skolöverstyrelsen för elever med rörelsehinder*
- *Nordiskt samarbete om utbildning av "rh lärare".*
- *Resurser för kommunikationssystemet BLISS*
- *Special lärarutbildningen och specialiseringen RÖRELSEHINDER.*
- *Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder*
- *Skrivelse till Ansgarsgruppen*
- *Betygsfrågan*

Ledningen av den pedagogiska verksamheten inom vissa skolor med klasser för rörelsehindrade elever

I skrivelser till Skolöverstyrelsen, daterade 1972-08-16 och 1973-09-27 anhåller FUR att skolöverstyrelsen undersöker och ger anvisningar om hur ledningen av den pedagogiska verksamheten skall organiseras inom skolor med klasser för rörelsehindrade på de orter som har regionsjukhus. Chefen för socialdepartementet hade nämligen i en proposition, nr 75/1965, sagt att planeringen för att anordna högstadium (för elever med rörelsehinder) nog skulle inriktas i första hand på de orter som hade regionsjukhus.

FUR konstaterade att ”rh-undervisning” skedde på grundskolans alla stadier på åtminstone fem orter med regionsjukhus: Umeå, Uppsala, Linköping, Stockholm och Göteborg.

Ledningen av det pedagogiska arbetet vid de här skolorna var organiserad på mycket olika sätt. Exempelvis ”tycks skolstyrelserna mera benägna att tillämpa bestämmelser gällande för den vanliga undervisningen än att söka på ett tillfredsställande sätt lösa de speciella problem som uppstår i undervisningen i klass för rörelsehindrade. Erfarenheten säger att för att organisera och genomföra varje rörelsehindrad elevs undervisning krävs större tidsinsats, dyrare läromedel och flera personers engagemang än inom den vanliga undervisningen.”

De bestämmelser som gäller är inte utformade med hänsyn till sådana avvikelser, menade FUR, som ansåg att ”ytterst blir den enskilde, handikappade eleven därför på ett missvisande sätt jämförd med den icke handikappade eleven i dessa avseenden. Kvantiteten på insatser uppmärksammas men inte kvaliteten”.

FURs förslag i skrivelsen var att skolöverstyrelsen skulle utreda hur skolledningen vid de berörda skolorna skulle vara organiserad och därefter lämna anvisningar om lämplig organisation.

Skolöverstyrelsen utsåg 1974 en arbetsgrupp, där FURs ordförande ingick, med uppgift att komma med förslag på hur skolledningen borde organiseras. Ett år senare tillsattes en studierektorstjänst vid Folke Bernadottehemmet i Uppsala. Föreningens agerande hade troligen haft viss betydelse i det fallet.

Yttrande med anledning av slutbetänkandet avgivet av 1974 års lärarutbildningsutredning (LUT 1974)

FUR framhåller bl. a. i sitt yttrande (1980-01-11) om rollen som speciallärare för rörelsehindrade, att ”En speciallärare behöver insikt om hur man tillrättalägger ett lämpligt

arbetssätt för elever med rörelsehinder samt kunskaper om hjälpmedel och tekniska arrangemang för att eleverna på bästa sätt skall kunna utnyttja sina resurser.”

”Vi önskar”, skriver FUR vidare, ”att fördjupningsdelen ’Rörelse’ också kommer att ge de blivande speciallärarna en handlingsberedskap för sina kommande arbetsuppgifter genom att redan under pågående utbildning få kontakt med föräldrar till rörelsehindrade, möta och diskutera målsättningar med andra yrkeskategorier, t ex inom habiliteringen.”

De två nämnda initiativen av FUR, om skolledningen och om lärarutbildningen, satte kanske inga spår i författningarna, men de diskuterades och de bidrog förhoppningsvis till ökad insikt i de här frågorna hos en del beslutsfattare. Synpunkter på speciallärarutbildningen. Till utb.dep. 1981-03-16 se kuvert FUR skrivelser.

Teamkurs tillsammans med habiliteringarna och RBU

Ett annat initiativ från FUR under 1970-talet ledde till mera konkreta resultat. Det var den teamkurs om tre veckor (uppdelad på tre en-veckorskurser) som FUR tillsammans med habiliteringarna och RBU tog initiativ till. Kurserna anordnades 1975 -1977 i samverkan med Skolöverstyrelsen och Socialstyrelsen. De två första kursveckorna bekostades av socialstyrelsen och den tredje av skolöverstyrelsen.

Syftet med kursen var:

Att ge deltagarna fördjupade kunskaper om och ökade färdigheter i teamarbetet om habiliteringen av barn och ungdom med rörelsehinder.

Personal inom följande yrkeskategorier kunde ingå i de deltagande teamen: arbetsterapeuter, elevhemspersonal, föräldrar, kuratorer, läkare, lärare, logopedier, talpedagoger, psykologer, sjukgymnaster. Samtliga bör ha arbetat inom det rubricerade området i minst tre år.

Så stod det bl. a. i skrivelsen till Skolöverstyrelsen och Socialstyrelsen undertecknad av representanter för personal, inkl föräldrar, verksam inom habiliteringen, dvs den medicinska behandlingen, undervisningen och vården av barn och ungdom med rörelsehinder.(1974-01-30)

Kursen hade föregåtts av många kursplaneringmöten, innan man enades om innehåll, omfattning, uppläggning, tid och plats och vilka team som skulle delta i denna första kurs i teamarbete. Om uppläggnigen heter det i kursprogrammet:

Denna kurs skiljer sig kanske från andra som du deltagit igenom att det kommer att bli litet av föreläsningar och mycket av gruppsamtal. Utöver arbetet i teamgrupper kommer man att arbeta i storgrupp och andra grupperingar. Som komplement till samtal kommer att erbjudas icke verbala övningar – roll-spel och liknande. Icke verbala övningar uppmärksammar andra sätt att meddela sig med varandra än det talade språket.

I inbjudan till kurs nummer två framhölls att *kursen kan vara psykiskt krävande och deltagande i kursen skall vara helt frivilligt.*

I februari 1975 inleddes den första kursen och därmed den första av de tre kursveckorna. Den hölls på Södergarns kursgård på Lidingö. De tre kursledarna var alla psykologer. Tre team hade antagits till kursen; ett från vardera Bräcke Östergård, Göteborg, Folke Bernadottehemmet, Uppsala, och Olaiskolan, Örebro. De följande två veckorna hölls kursen i Örsundsbro resp i Stenungsund. Ytterligare en kurs om tre veckor ordnades under 1976 – 1977. Då antogs team från Österholmsskolan, Stockholm, Ekshagaskolan, Linköping, och Övre Norrlidens skola, Sundsvall, till kursen.

Kursen var unik i flera avseenden. I rehabiliteringsteamet räknades skolan (undervisningen), vården och familjen (föräldrarna) in. Kursdeltagarna skulle tillhöra ”så allsidigt sammansatta team som möjligt från en och samma institution (inklusive tillhörande skola)”. Tre sådana team om sammanlagt c 30 deltagare och från tre olika orter hade möjlighet att vara tillsammans dessa kursveckor och fortbilda sig i samarbetsmetodik. Något liknande har inte arrangerats varken förr eller senare inom ”rh-området”.

Teamkurserna fick ett mycket uppskattande mottagande i det stora hela. Men det fanns också en del mycket starkt kritiska röster beträffande avsnitt som innehöll momenten ”*icke verbala övningar – rollspel och liknande*”. Det rör sig om en tid då sk sensitivitetsskurer var på modet och några kursdeltagare uppfattade sig förmodligen som deltagare i en sådan kurs – utan att egentligen vara det.

Konsulent på skolöverstyrelsen för elever med rörelsehinder

Den 10 oktober 1981 tillskrevs Skolöverstyrelsen, SÖ, och Utbildningsdepartementet angående Skolöverstyrelsens skolkonsulenttjänst för elever med rörelsehinder. En sådan tjänst hade funnits vid skolöverstyrelsen sedan 1965 och skulle tas bort vid en omorganisation inom verket.

I skrivelsen framfördes, att det är viktigt att det inom SÖ:s nya organisation finns en tjänst som handlägger frågor som rör undervisning av elever med rörelsehinder. FUR menar att dessa frågor måste handläggas av en tjänsteman med erfarenhet och specialkunskaper inom

området ”undervisning av rörelsehindrade” och inte som planerat ersättas av korttidsförordnanden av experter.

En dryg månad senare, under studiedagarna i Borlänge, antogs med acklamation ett uttalande i samma ärende att sändas till skolministern Ulla Tillander och till skolöverstyrelsens generaldirektör Lennart Orehag. Förutom likartat innehåll jämfört med den förra skrivelsen begärde här FUR att få göra en uppvaktning både hos skolministern och generaldirektören för att lämna utförligare information och ytterligare synpunkter.

En uppvaktning gjordes också i januari 1982.

FUR sände 1986-02-18 återigen en skrivelse till utbildningsdepartementet och skolöverstyrelsen, SÖ, angående den framtida handläggning på SÖ av frågor som berör elever med rörelsehinder. Någon konsulenttjänst med särskild inriktning på rörelsehinder skulle inte finnas i fortsättningen. Departementet svarade den 20 mars samma år att ”*Regeringen vidtar ingen annan åtgärd än att skrivelsen överlämnas till skolöverstyrelsen för den åtgärd vartill överstyrelsen kan finna anledning*”.

Skolöverstyrelsen fann ingen anledning, visade det sig, att återinrätta en tjänst som enbart skulle ägnas området undervisning av elever med rörelsehinder. Man förklarade att tjänstemännen skulle ha en bredare inriktning av arbetet än tidigare - snarare vara generalister än specialister.

Representanter för FUR, FBU, rh-konsulenterna och skollärdarna uppvaktade i november 1986 Skolöverstyrelsens generaldirektör. Bland flera frågor togs handläggartjänsten för rh-frågor upp. Inte heller nu lämnade SÖ något positivt besked.

Nordiskt samarbete om utbildning av ”rh-lärare”

I mars 1982 lämnade FUR skrivelsen ”Förslag till gemensam nordisk rh-läroutbildning” till Nordiska nämnden för handikappfrågor, NNH. Man menade att lärarna som undervisade i specialklass för rörelsehindrade, rh-klass i dagligt tal, hittills hade fått en otillräcklig utbildning. I rh-klass gick elever vars rörelsehinder var ”av sådan komplexitet att de inte kan delta i den vanliga klassens arbete under längre tid”, framhölls det i skrivelsen. FUR ansåg att Rh-lärarkompetensen borde, förutom goda kunskaper om rörelsehinder med komplicerande tilläggs-handikapp, omfatta kunskaper i specialpedagogik, teamarbete samt sociala frågor och åtgärder i den gravt rörelsehindrade elevens situation. Det rör sig om ett snävt men djupt kunskapsområde. En så specialinriktad utbildning rymdes inte i specialläroutbildningen, enligt

FUR. Det rör sig om få lärare i varje land i Norden, varför en gemensam nordisk fortbildning föreslogs. De viktigaste skälen som FUR förde fram var bl a:

- Det årliga utbildningsbehovet för litet för varje land (3-4 pr år i Sverige)
- Höjd kvalitet på utbildningen om de bästa experterna i varje land anlitas som lärare i utbildningen
- Intresset för forskning och utvecklingsarbete kommer att stimuleras
- Kvalificerad rh-läroarutbildning blir god hjälp för lärarna i vanliga klasser, när de tar emot elever med rörelsehinder
- Underlättar för rh-lärare att få ta del av hur man arbetar i de andra nordiska länderna
- En kvalificerad stab av läroarutbildare kan byggas upp

Nordiska nämnden för handikappfrågor mottog förslaget positivt och gav Britt Magnusson, Örebro, uppdraget att göra en förstudie om behovet av påbyggnadsutbildning för rh-lärare i Norden. Britt Magnusson var rh-konsulent vid länskolnämnden i Örebro och FUR-ordförande 1983-85.

I maj 1983 överlämnades till NNH rapporten Gemensam nordisk utbildning av speciallärare för rörelsehindrade - en förstudie. Nämnden fann att det borde kunna vara möjligt för någon speciallärarhögskola i Norden, att med vissa intervall arrangera den föreslagna utbildningen. Frågan fördes därför av NNH vidare till Nordiska ministerrådets kultursekretariat, som i sin tur vände sig till universitet och högskolor inom Norden.

I en föreläsning på FURdagarna i Helsingör 1989 berättade högskolelektor Siri Wormnaes, Statens speciallärarhögskole i Oslo, att man anmält att man där hade möjligheter att ordna den föreslagna utbildningen, om intresse fanns. Likaså meddelade Göteborgs universitet till ministerrådet i en skrivelse redan i december 1985, att man var beredd att åtaga sig ansvaret för en nordisk utbildning av lärare för elever med rörelsehinder. FUR återkom till en ev. nordisk utbildning i ett brev till Statens Institut för Handikappfrågor i okt 1991, vilket redovisas längre fram i denna framställning.

FURs initiativ ledde alltså ganska långt, men inte ända fram. Det är ett inte sällan omvittnat faktum, att det kan vara svårt med nordisk samverkan. Tanken var dock god.

Resurser för kommunikationssystemet BLISS

Kommunikationssystemet BLISS introducerades i Sverige under 1976 ungefär samtidigt i klasserna för rörelsehindrade i Linköping och i Göteborg. Redan samma år hade FUR nöjet att presentera systemet under studiedagarna i Åre. Det var Britt Amberntsson (f d Carlsson),

Göteborg, sedermera landet främsta expert på BLISS, som gav deltagarna denna första information. Inslag om BLISS har sedan återkommit under åren vid nästan alla FUR-dagar.

Till en början användes BLISS mest av barn och ungdomar med grava kommunikationssvårigheter. De utgjorde en mycket liten grupp om något hundratal. Mycket utvecklingsarbete av såväl systemet som av undervisningsmetoder och läromedel behövdes. Lärare och instruktörer skulle utbildas.

I Kanada hade BLISS använts längre än i vårt land och därifrån hämtade Svenska Arbetsgruppen för Blisskommunikation kunskap och inspiration. Men det blev med tiden en tung uppgift för den närmast ideellt verkande arbetsgruppen att ensam svara för utvecklings- och utbildningsarbetet.

Statliga instanser borde kunna engageras.

På FURs årsmöte 1989 beslöts på förslag av Göran Mattsson och Göran Tholén, att föreningen skulle uppvakta Universitets- och Högskoleämbete, UHÄ, med en skrivelse. FUR efterlyste **resurser för** att berörd personal och även föräldrar skulle kunna erbjudas **utbildning och fortbildning i kommunikationssystemet BLISS**. Kopia av skrivelsen sändes till Skolöverstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet

FUR inleder skrivelsen med en beskrivning av systemet, av vem det använts och hur. Vidare skriver man att ett i det närmaste ideellt arbete utförs inom den Svenska arbetsgruppen för Blisskommunikation när det gäller samordning och utveckling av systemet samt kursverksamhet. Viss statligt stöd erhöles också, i synnerhet för att ta fram ett svenskt material.

Mot den bakgrunden föreslår FUR att statliga resurser knyts till ett eller ett par av de kunskapscentra som nu påbörjat en försöksverksamhet med fortbildning för personal som arbetar med barn och ungdomar med rörelsehinder. Man betonar att Svenska arbetsgruppens stora kunskaper givetvis bör utnyttjas genom att de knyts till eller samverkar med centren.

I svaret från UHÄ (1990-09-07) heter det bl. a. ”Med hänsyn till att de aktualiserade frågorna har nära samband med speciallärarutbildningen översänder UHÄ FURs skrivelse för kännedom till universitet/högskolor med sådan utbildning.”

Även Landstingsförbundet svarade på skrivelsen. ”Det är positivt att ni i FUR engagerar er för handikappades och deras anhörigas undervisning,” skrev man. De hade vidarebefordrat FURs skrivelse till landstingens centrala förvaltningar som bl. a. ansvarade för olika vårdutbildningar i gymnasieskolan, kommunala högskolan, folkhögskolor och särskolor. På Landstingsförbundet kände man till att de vårdskolestuderande informeras om BLISS-systemet på en del håll, meddelade man samtidigt i sitt svar.

Eftersom några av de nämnda kunskapscentrumen, särskilt det i Göteborg, så småningom kom att arrangera kurser om BLISS, så bör FUR genom sitt initiativ kunna tillskrivas en del av äran i att allmänna resurser för utbildning av personal inom BLISS-området togs i anspråk.

FUR återkommer i BLISS-frågan på årsmötet 2004. Göran Tholén och Eive Landin påtalar där, att Specialpedagogiska institutet kommer att omorganisera sitt engagemang vad gäller läromedelsutveckling och produktion. Det finns en risk, att någon utveckling av det alternativa kommunikationssättet BLISS inte kommer att ske i Sverige.

Styrelsen får i uppdrag av årsmötet att kraftfullt driva frågan. Det är oerhört viktigt att elever med svåra rörelsehinder, som har BLISS som enda fungerande kommunikationssätt, också får möjlighet till BLISS framgent. Styrelsen skall uppvakta Utbildningsdepartementet.

I verksamhetsberättelsen för 2005-2006 står det att styrelsen ”tagit den ställningen att vi bör aktualisera BLISS-utvecklingsarbetet med ansvariga inom Specialpedagogiska institutet samt ställa en fråga om framtida läromedelsutveckling inom områden som svårligen kan anses kommersiellt intressanta”.

FUR fick svar från generaldirektör Jan Rocksén, att institutet avsåg att garantera läromedelsutvecklingen i allmänhet via s. k. produktionsstöd. Och vad gällde BLISS så hade man utsett en ansvarig region, att svara för fortsatt utveckling av denna form av AKK och den tekniska utveckling som krävs.

FURs ordförande hade också deltagit i ett möte i Göteborg, där det gavs garantier för fortsatt utveckling i institutets regi inom de områden där kommersiella intressen inte funnit anledning att satsa. Detta gällde i synnerhet inom utvecklingen BLISS och man hade också en plan för att kunna garantera kompetensöverföringen vid ett nära förestående generationsskifte på personalsidan.

Det blev den södra regionen inom myndigheten som gavs ett nationellt ansvar för AKK, Alternativ och Kompletterande Kommunikation. Ansvaret för utveckling och produktion av BLISS-material fick den till Stockholm förlagda produktionsenheten.

Speciallärarutbildningen och specialiseringen RÖRELSEHINDER

FUR har under åren flera gånger uppvaktt utbildningsväsendet beträffande utbildningen av lärare som undervisar elever med rörelsehinder. Från åren 1963, 1973 och 1975 finns de första skrivelserna från föreningen till skolöverstyrelsen i det ärendet. Och därefter har ämnet ständigt återkommit i diskussioner och i uppvaktningar av statsråd och myndigheter.

En kort beskrivning av de utbildningsvarianter som erbjudits under årens lopp kan vara på sin plats här. Utgångspunkten är lärare som skulle utbildas till speciallärare för att undervisa i klass för rörelsehindrade. Som tidigare nämnts betecknades klasserna under åren fram till 1965 som cp-klasser.

Utbildningen av sk cp-lärare anordnades 1962 –1965 i Stockholm och Göteborg, var ettårig, ingick i den sk linje 1 och gällde grundskolans låg- och mellanstadielärare. Speciallärare för tjänstgöring i särskola och klass för rörelsehindrade utbildades mellan 1965 och 1967 i separata kurser, som kunde samläsa med linje 1 men utan att formellt ingå i denna. Nu gavs även speciallärarutbildning i Malmö.

Från 1 juli, 1968 infördes termen *gren* i st.f. linje, vilket för gren 1 innebar den sexfaldiga behörigheten för undervisning av elever i särskolan, hjälp- och observationsundervisning, undervisning av elever med läs- och skrivsvårigheter, rörelsehindrade elever och elever med synsvårigheter. Utöver låg- och mellanstadielärare utbildades på speciallärarlinjerna under 70-talet även andra lärare för tjänstgöring på grundskolan och gymnasiet. Denna organisation kom att gälla till 1977 då högskolereformen genomfördes. Genom den övergick huvudmannskapet för alla eftergymnasiala lärarutbildningar från SÖ till UHÄ och en övergång ägde rum från omfattande och detaljerade utbildningsplaner till planer som kunde betraktas mera som ramar. Det blev linjenämndernas uppgift att fastställa kursplanerna efter samråd med berörda institutioner och andra arbetsenheter på högskolorna.

I slutet av 1970-talet kom lärarutbildningsutredningen (LUT 74) Lärare för skola i utveckling (SOU 1978:86). Slutrapporten var klar efter högskolereformen men förslaget om speciallärarutbildningen genomfördes ej förrän 1981.

I en skrivelse 1980-01-11 till Utbildningsdepartementet lämnade FUR synpunkter på slutbetänkandet från LUT 74. Föreningen framhåller vikten av att de blivande speciallärarna

”genom praktik själva får känna på uppgifter så som att förflytta sig, mata, medverka vid klädsel och vid toalettbesök. Det bör vara den nyblivna rh-lärares klara rättighet att under sin utbildning ha fått nämnda erfarenheter, kanske genom tjänstgöring som assistent under återkommande perioder”.

FUR anser också att rh-läraren ska ha kunskap om hur man kan stimulera en elev med rörelsehinder att på bästa sätt använda och eventuellt utveckla sin motoriska förmåga. Detta för att lättare kunna samverka med elevens sjukgymnast.

Andra inslag som FUR menar är viktiga i den föreslagna speciallärarutbildningen, är insikt om hur man tillrättalägger ett lämpligt arbetssätt för elever med rörelsehinder, samt kunskaper om hjälpmedel och tekniska arrangemang för att elever på bästa sätt skall kunna utnyttja sina resurser. Kontakten med föräldrar till rörelsehindrade samt mötet med andra yrkeskategorier, t ex inom habiliteringen, under utbildningen betonas också i denna skrivelse.

Inför genomförandet av den nya speciallärarutbildningen, som skulle gälla från hösten 1981, vände sig FUR i en skrivelse 1981-03-16 till utbildningsdepartementet med förslag beträffande den grundläggande speciallärarutbildningen, gren 1, 20 poäng, och speciallärarutbildningen – påbyggnadskurs, 20 poäng .

När det gällde den grundläggande speciallärarutbildningen hette det ”För att garantera elever med rörelsehinder en god situation i den vanliga klassen är det därför, som FUR ser det, nödvändigt att den grundläggande speciallärarutbildningen behandlar problem som rör undervisningen av elever med rörelsehinder”.

Om påbyggnadskursen efter den grundläggande speciallärarutbildningen upprepar föreningen de synpunkter man lämnat på förslaget från LUT 74 och betonar dessutom vikten av att koncentrera den kursen till en ort. Detta senare med tanke på hur få lärare som kommer att behöva utbildas årligen. I Göteborg fanns de bästa förutsättningarna menade man – en professur i specialpedagogik, landets enda handikappforskning, regioninstitutionen Bräcke Östergård samt rikscentralen (för pedagogiska hjälpmedel för rörelsehindrade). FUR återkommer också till tanken om en för Norden gemensam satsning, vilket skulle innebära ett bättre nyttjande av de samlade kunskaper som finns om rörelsehinder.

FUR uppmärksammade 1990, att i riksdagens bifall till regeringen proposition 1988/89:4 om Skolans styrning och utveckling fanns inte området **rörelsehinder** med bland specialiseringarna i kapitlet om ny specialpedagogisk påbyggnadsutbildning.

I en skrivelse (1990-09-09) till Universitets- och högskoleämbetet, UHÄ, framhåller FUR, att det är ytterst angeläget, att UHÄ beaktar det stora behovet av specialpedagogisk påbyggnadsutbildning för lärare och personal från andra verksamhetsformer för elever med rörelsehinder.

Viktiga faktorer och frågeställningar för specialiseringen, som togs upp var

- Rörelsehindret – motoriken
- Språkets - kommunikationens - betydelse vid inläring
- Datorn – ett pedagogiskt hjälpmedel. En fråga löd här Hur ska inläringen ske när eleven använder BLISS? En utbildning av lärarna är nödvändig. .
- Assistent – elev. Vilka är assistentens uppgifter i undervisningssituationen?

FUR menar att detta är faktorer som pekar på, att en specialpedagogisk påbyggnadsundervisning med specialiseringen **rörelsehinder** är lika viktig och nödvändig som inriktningen mot hörsel-, syn- och förståndshandikapp. Dessutom skulle forskarutbildningen underlättas i enlighet med vad skolministern framhåller i propositionen.

Skrivelsen till UHÄ utmynnade i två frågor, som man ville få besvarade:

- Vilka planer finns och hur långt har arbetet kommit när det gäller ytterligare påbyggnadskurser läsåret 1991/92?
- Hur långt har samverkan med övriga nordiska länder kommit för kompletterande och fördjupande utbildningar?

Till sist förklarade FURs ordförande att föreningen var beredd att medverka till att specialiseringen **rörelsehinder** kom igång så fort som möjligt inom landet eller som en nordisk utbildning

I sitt svar till FUR skrev UHÄ (1990-09-07) att det stämde, att **rörelsehinder** inte fanns med som en egen specialisering inom den nya specialpedagogiska påbyggnadslinjen. ”Däremot ingår givetvis rörelsehinder i den nya utbildningens samtliga specialiseringar på samma sätt som andra handkappområden”, svarade man och hänvisade till en bifogad utbildningsplan. Efter inventering av vilka områden som skulle kunna komma att ingå i påbyggnadskurserna

(om 20-40 poäng) i anslutning till påbyggnadslinjen skulle dessa diskuteras med högskoleenheterna.

UHÄ meddelade också i svaret, att om det skulle visa sig att viss utbildning borde samordnas med övriga nordiska länder, så bör initiativ till sådan samverkan ske.

Den specialpedagogiska påbyggnadsutbildningen ersatte 1990 speciallärarytbildningen och utbildningen innehöll flera nyheter. Bland annat utbildades specialpedagogerna i att handleda lärare istället för att, som tidigare speciallärare, undervisa elever.

Men föreningen ger sig inte utan skriver den 13 oktober 1991 till det nyinrättade Statens institut för handikappfrågor i skolan och dess generaldirektör Lennart Teveborg i Härnösand. Under rubriken **Specialpedagogisk påbyggnadsutbildning – resurser för specialiseringen RÖRELSEHINDER** heter det:

”I rubricerade fråga har FUR, Föreningen för undervisning av elever med rörelsehinder, agerat

- Våren 1982 vänder FUR sig till Nordiska Nämnden för Handikappfrågor (NNH) angående gemensam nordisk utbildning av speciallärare för elever med rörelsehinder. NNH uppdrar åt rh-konsulent Britt Magnusson, Örebro, att göra en förstudie angående en gemensam nordisk utbildning. Förstudien är slutförd och dokumenterad i maj 1983.
- 870312 FUR skriver ett yttrande angående DSU 1986:13 Specialpedagogik i skola och lärarutbildning.
- 900909 FUR sänder en skrivelse till UHÄ. Kopia av skrivelsen bifogas. UHÄ svarar på ovanstående skrivelse 90-10-31. Kopia av svaret bifogas

Vad har hänt sedan snart 10 år?

Behovet av en specialpedagogisk påbyggnadsutbildning med specialiseringen RÖRELSEHINDER kvarstår och är fortfarande lika angeläget.

Eftersom det nya institutet omfattar handikappfrågor i skolan är det naturligt för FUR att på nytt föra fram den ytterst viktiga frågan.

Föreningen är fortfarande beredd att medverka till att specialiseringen RÖRELSEHINDER verkligen får en lösning så att påbyggnadsutbildningen kommer igång snarast inom landet eller som nordisk utbildning.

För Föreningen för undervisning av elever med rörelsehinder

Gun Andersson, ordförande ”

Något svar från SIH finns inte i den dokumentation som har varit tillgänglig för den här historiska överblicken av FURs verksamhet. Men frågan om vad som hänt i ämnet ”utbildning om undervisning av elever med rörelsehinder” tål nog att upprepas. Det framgår inte, varken i årsmötesprotokoll eller verksamhetsberättelser, om FUR har gjort det under de senaste femton åren.

Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder

Första gången FUR hörde av sig till någon myndighet i detta ämne var 1974. Då sändes en skrivelse till Socialdepartementet med rubriken *Synpunkter på några av problemen inom undervisningen av gravt handikappade elever i gymnasieskolan* (1974-06-13).

Styrelsen för vårdartjänst och skolöverstyrelsen hade gemensamt avgett en PM 1973-09-16 beträffande Planering av gymnasieskola för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade, vilken FUR yttrade sig över.

Utredningen beskrev målgruppen som liten (c 130 utbildningsplatser bedömdes vara behovet i hela landet.) och mycket heterogen och ansåg att en speciell gymnasieundervisning kunde behövas.

FUR instämmer i detta i sitt yttrande och framhåller särskilt, att sådan utbildning endast kan anordnas på ett fåtal orter. Vidare betonar FUR att det på dessa orter måste finnas en för denna undervisning särskilt ansvarig skolledare och att studie- och yrkesorienteringar måste ha särskilda resurser.

(Nästa gång FUR agerar i gymnasiefrågor var 1986 med skrivelsen till den s k ANSGARS-gruppen. Då gällde det elevhemmen, mera om det längre fram)

FUR följer frågan om gymnasiet och yttrar sig (1997-02-19) om utredningen

”Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder”, SOU 1996:167, beträffande följande avsnitt

- **P e r s o n k r e t s e n** . Det är bra att personkretsen definieras ytterligare.
- **E l e v h e m s b o e n d e t** . Det är viktigt att det finns kvar för att man ska bevara helheten i riksgymnasieverksamheten.
- **U t b i l d n i n g s p r o g r a m** . Många elever har haft anpassad studiegång under grundskoletiden, därför är det viktigt att eleverna får tillgång till specialinriktade kursplaner på de nationella programmen och det individuella programmet.
- **F i n a n s i e r i n g** . FUR anser att det även fortsättningsvis skall vara staten som har huvudansvaret för att alla elever i Sverige, oberoende var de bor, ska ha lika möjligheter att gå på ett riksgymnasium.

Vid årsmötet den 14 okt 2006 tas en annan fråga upp beträffande riksgymnasiet. Det var ett önskemål att FURs styrelse skulle uppvakta utbildningsförvaltningen i Stockholm angående riksgymnasiet i Skärholmen. Där finns inte längre naturliga möjligheter till inkludering av

eleverna med funktionshinder i enlighet med gällande styrdokument. Vid årsmötet 2007 godkändes styrelsens förslag till skrivelse i detta ärende till utbildningsförvaltningen.

I skrivelsen (2007-06-01) konstaterar föreningen att Stockholm gjort en omorganisation vid Skärholmens gymnasium så att den vanliga gymnasieundervisningen flyttats ut medan riksgymnasiet för rörelsehindrade elever lämnats kvar. Samtidigt flyttas gymnasiesärskolan dit liksom enheter med elever med rörelsehinder på grundskolan, grundsärskolan och en grupp elever med autism. FUR framhåller vidare att genom valet av organisation försvåras i hög grad möjligheterna för Skärholmens riksgymnasieelever att skapa olika former av mötesplatser. t ex att delta i enstaka kurser för gymnasieelever i allmänhet. FUR lyfter även fram kraven på tillgång till habilitering och elevhemsboende.

FUR citerar avslutningsvis Skolverkets pressmeddelande den 24 maj 2007 ”... alltför kommuners sätt att hantera särskilda undervisningsgrupper strider mot principen om en inkluderande undervisning”.

Till sist ställer FUR en fråga som man önskar att utbildningsförvaltningen skall svara på. Den frågan lyder: **Vad avser Stockholms kommun att vidta för åtgärder för att åter möjliggöra ökad inkludering av riksgymnasieelever?**

Ännu i mars 2009, efter c ett och ett halvt år, har inte något svar lämnats till föreningen.

Skrivelse till Ansgarsgruppen

Som nämnts i det föregående är elevernas boende en viktig del inom riksgymnasieverksamheten. I FURs skrivelse ”Elevhem för rörelsehindrade elever i gymnasieskolan” (1986-10-13) ställd till arbetsgruppen ANSGAR, tillsatt av socialdepartementet, hemställer man att elevhemslagen utvidgas till att också gälla elevhem för rörelsehindrade elever som undervisas i gymnasieskolan.

ANSGARs huvuduppgift var att kartlägga och analysera de insatser för funktionshindrade som gjordes inom socialtjänsten samt habiliteringen och rehabiliteringen.

Bakgrunden till denna hemställan var, att när det gällde gymnasieelever med rörelsehinder, så fanns det en liten grupp som inte kunde få sin skolgång tillgodosedd på ett tillfredsställande sätt i den vanliga klassen på hemorten. De hade också behov av så omfattande medicinsk behandling och/eller sådan boendeservice att de lokala resurserna inte var tillräckliga. Familjesituationen kunde även påkalla extra stödåtgärder utöver vad man lokalt kunde erbjuda. FUR menade, att det fanns flera skäl som talade för att det regionalt ordnades

gymnasieundervisning för dessa ungdomar. Boendeservice och medicinsk behandling måste finnas i anslutning till skolan.

Det problem som FUR ville se en lösning på rörde huvudmannskapet för boendet.

För undervisningens del låg huvudmannskapet hos staten. Landstingen var huvudmän för den medicinska behandlingen. Däremot var det inte klart vem som skulle stå för boendefrågan. Boendet, ansåg FUR, var en viktig del i ungdomarnas studiesituation. Man framhöll i skrivelsen, att det därför var nödvändigt med en snar lösning av frågan.

Elevhemslagen från 1965 gällde grundskolan och där ålades landstingen att svara för elevhemmen. FUR föreslog alltså att lagen skulle omfatta även gymnasieskolan och därmed ålägga landstingen att vara huvudmän för boendet i anslutning till (de regionala) gymnasieskolorna för elever med rörelsehinder. Skrivelsen antogs av FURs årsmöte den 12 oktober 1986.

Ansgarsgruppen kom aldrig med något förslag i frågan utan skrev i sin slutrapport till socialdepartementet i april 1988 att frågan var mycket angelägen och avslutade ”Den bör därför ges särskild uppmärksamhet och få en snar lösning”

Riksdagen beslöt 1991 att speciellt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar skall kunna anordnas i de kommuner som regeringen bestämmer. Kostnaderna för boende i elevhem, omvårdnad i boendet och den habilitering som eleven behöver för att kunna gå i skolan skulle täckas av statsbidrag via anslag till nämnden för vårdtjänst.

Riksgymnasieverksamheten startar därmed och den samordning som FUR efterlyste blir verklighet fastän i statlig regi.

Betygsfrågan

I översikten över studiedagarna i bil 2 kan man se att *betyg* förekommit två gånger som tema, 1969 och 2009. År 1969 föreläste docent Erik Wallin, Göteborg, över rubriken ”Betyg eller vad?”. År 2009 är temat ”Metod, bedömning... betyg!?” med Kajsa Jerlinder, adjunkt i pedagogik, Gävle, och Peter Nyström, universitetslektor, Umeå, som föreläsare. Även om betygsfrågan endast har varit ett av huvudnumren vart fjortonde år vid föreningens studiedagar, så har den frågan ändå ständigt diskuterats bland ”rh-lärare”.

Redan 1962, under det första årsmötet med CP-lärares förening, tar rektor Björn Ståludd, Norrbackainstitutet, Solna, upp betygsfrågan under punkten Aktuella problem inom cp-skolan. Han ansåg att elevernas prestationer var svårbedömda i de flesta fall. ”Betyg bör ges i relation till handikappet”, sa Ståludd.

Liknande tankar återfinns i FURs skrivelse till skolöverstyrelsen 1973-09-18 Önskemål om anvisningar från SÖ när det gäller att sätta betyg åt Rh-elev. Där heter det att ”Frågor som ständigt återkommit till föreningen är hur man ska förfara vid betygssättning när det gäller rörelsehindrade elever, vilka hänsyn man skall väga in i detta sammanhang”. FUR önskar därför utförligare anvisningar och riktlinjer från skolöverstyrelsen.

Föreningen hade gjort en förfrågan hos institutioner med undervisning av rörelsehindrade i grundskola och gymnasium, hos skolor med externa Rh-klasser och hos högstadieskolor med, som det hette, individualintegrerade elever och framförde i skrivelsen de önskemål som kommit fram.

Bland annat borde man sätta betyg utan att snegla på vad FUR kallar normalsituationen.

- Hur gör man med betygen för en elev som fysiskt blir svagare och svagare och vars prestationsnivå sjunker?

Man förde också fram funderingar kring standardproven:

- Ska eleverna ges handikapp (!) i form av individberäknat tidstillägg?

Den 6 maj 1985 var det dags igen för FUR att skriva till Skolöverstyrelsen och Utbildningsdepartementet angående betygssättning för rh-elever. Denna fråga togs även upp när FUR, som nämnts i avsnittet om speciallärarutbildningen, uppvaktade Skolöverstyrelsens generaldirektör Lennart Orehag i november samma år. Representanter för RBU, rh-konsulenterna vid länskolnämnderna och skollidarna deltog också i uppvaktningen.

En redovisning av det besöket finns i FUR-bladet nr 1/86. Där konstaterar FURs ordförande, Göran Mattsson, sammanfattningsvis att betygsfrågan fortfarande är olöst. ”Vi får vänta och se. Inom parentes: Vi får fortsätta att göra så som vi redan gör”, skriver han.

I FUR-bladet nr 2/86 redogör samme ordförande för innehållet i en policyskrivning i betygsfrågan inom Skolöverstyrelsen, som kommit FUR tillhanda på omvägar, hur SÖ sammanfattar sin syn:

- Eleverna bör generellt bedömas enligt de principer och normer som gäller för alla grundskolan. Större vikt bör dock läggas vid den individrelaterade, muntligt redovisade bedömningen och de formella betygens roll tonas ner.
- I enskilda fall bör en elev – eller hans/hennes föräldrar – erbjudas möjlighet att välja att elevens prestationer inte bedöms i form av relativa betyg utan helt ersätts av en individrelaterad bedömning, (som då kan redovisas skriftligt). Det kan i vissa fall vara

till elevens fördel att sakna betyg eftersom han/hon då kan komplettera dem efter grundskolan.

- Eleverna kan på grund av särskilda skäl i allmänhet tas in till gymnasieskolan efter prövning inom fri kvot. Förslag om att de skall tillförsäkras rätt att provas inom fri kvot bör övervägas.

Kontentan av det hela, avslutar ordföranden, är således att vi har SÖ:s välsignelse att göra det som vi redan gör – och det känns onekligen väldigt skönt.

En kopia på regeringsbeslutet angående betygsättning av elever med svårigheter i grundskolan kom från departementet 1987-05-27 enligt verksamhetsberättelsen för 1986/87. Men det brevet finns av allt att döma inte bevarat inom föreningen. Och innehållet beskrivs inte heller någonstans.

Tiden går, betygsfrågan består - även på 1990-talet. Utbildningsminister Per Unckel uppvaktas i en skrivelse 1992-04-23 med anledning av den debatt som förts utifrån betygsberedningens förslag om kunskap och betyg. Statsrådet B Ask, fick som ansvarig för frågor inom grundskola och gymnasium ärendet på sitt bord. Hon skriver i sitt svar (92-05-12) att ” i betygsutredningens uppdrag ingår bl a att uppmärksamma i vilka former hänsyn skall tas till elevers individuella förutsättningar”

FURs ordförande, Ulla Gadler, återkommer i skrivelse 1993-03-25 till statsrådet Ask med en vädjan ”att Ni aktivt arbetar för att elever med rörelsehinder ... värderas/betygsätts enligt ett betygssystem som gör att man som enskild elev känner att man skaffar sig ny kunskap som växer hela tiden och ej riskerar att under ... sin skoltid få omdömet *icke godkänd*”. Statsrådet svarar (93-05-11) att många remissinstanser hade påtalat behovet av att elever med svårigheter blir uppmärksammade i samband med ny läroplan och nytt betygssystem. Det var en synpunkt som hon lovade att beakta.

Under år 2000 har särskilda föreskrifter trätt i kraft för både grundskolan (grundskoleförordningen samt SKOLFS 2000:141) och gymnasieskolan (SKOLFS 2000:134) när det gäller bedömningen av elever med funktionshinder. I bestämmelserna sägs att läraren vid betygsättningen får bortse från enstaka mål eller kriterier, om det finns särskilda skäl för detta. Särskilda skäl definieras som funktionshinder eller andra liknande personliga

förhållanden som inte är av tillfällig natur. Skälet till de här formuleringarna är att det inte finns några entydiga definitioner av vad som menas med ett funktionshinder. I vissa fall är det lätt att urskilja, t.ex. när det gäller en kraftig synskada, ett påtagligt rörelsehinder eller grav hörselskada.

Det är läraren som sätter betyg och läraren som i samråd med andra berörda avgör om en elev har en funktionsnedsättning som gör det omöjligt för eleven att nå vissa mål.

Självfallet har läraren god hjälp av de specialister som finns att tillgå exempelvis specialpedagoger, psykologer och läkare. Det finns dock inga krav på att eleven skall vara diagnostiserad av någon specialist eller att eleven över huvud taget skall ha en diagnos. (ur Bedömning och betygssättning. K o m m e n t a r e r m e d f r å g o r o c h s v a r Skolverket 2001)

På Skolverkets hemsida kan man läsa följande om betygssystemet (nov 2008): ”Om det finns särskilda skäl får läraren vid betygssättningen bortse från enstaka mål som eleven skall ha uppnått eller enstaka kriterier som eleven skall ha uppfyllt. Med särskilda skäl avses funktionshinder eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven skall kunna nå ett visst mål eller uppfylla ett visst kriterium. Detta gäller samtliga betygssteg”.

Det var väl ungefär vad Björn Ståludd menade, när han tog upp betygsfrågan på årsmötet med Sveriges CP-lärares förening 1962.

FUR-bladet

När föreningen i början av 1960-talet endast bestod av något tjugotal medlemmar var det lätt för styrelsen att informera om verksamheten per brev. Under tidigt 70-tal blev studiedagarna alltmer omfattande både till innehåll och antalet deltagare och därmed blev behovet av större utskick av information tydligare. Någon form av medlemsblad behövdes fann man.

En maskinskriven 40-sidig sådan utgåva kopierades i 300 ex och sändes ut första gången 1974. Där fanns främst information från de studiedagar som hade hållits i Sundsvall i oktober 1973 över temat Vad menas med MBD? Huvudföredraget av docent Bo Bille, Folke Bernadottehemet, Uppsala, återgavs där. Några bokrecensioner, sammanfattningar från kvartalsinslagen, en presentation av Föreningen Sveriges Arbetsterapeuters habiliteringssektion och ett par referat från gruppdiskussionerna ingick också i detta första kontaktblad.

Ordföranden diskuterade i nr 1/74 med psykologen Sigge Dvoretzky bladets namn.

- *Ett anslående namn skulle kunna medverka i rekryteringen av nya medlemmar.*
Något med FUR, förstås.
- *TALLKOTTEN ?*
- *Nej då kanske medlemmarna inte begriper ett barr!*
- *FURUKVISTEN ?*
- *Nej, man vet aldrig hur långt det kan grenna ut sig!*
- *Kontakt med lemmarna? FUR-kontakt ? BARKBITEN ?*
- *INTE ETT BARR ?*
- *Det kan man ju kalla en samling blad, för all del.*
- *FUR-bladet ?*
- *Är ju inte så bra!*

Men trots vädjanden om namnförslag, så kom det inget bättre än FUR-bladet. Och det har stått sig - i snart 35 år (2009). Det finns visserligen utgåvor som på omslagets framsida inte haft namnet FUR-bladet utan bara FUR, men i texterna i inlagan har hela namnet skrivits ut. Något kan detta förvilla en sentida läsare – är det ett FUR-blad eller endast ett meddelande från en studiedagsarrangör, kan man undra.

FUR-bladet har getts ut två gånger pr år och ingått i medlemskapet. Ena numret, i regel det första, har dominerats av referat eller manus från föreläsningarna under närmast föregående studiedagar. Det andra numret har ofta presenterat ett preliminärt program för de närmast kommande studiedagarna och därutöver haft ett varierat innehåll. Utformningen har anpassats efter tillgängliga tekniska tryck- och layoutresurser. Inte minst gäller det bilderna, naturligtvis. För tryckning och distribution svarade till en början ofta studeidagsarrangören på orten, men så småningom har ansvaret för FUR-bladet lagts över på en person under en längre period.

För den här översikten har jag haft tillgång till en nästan komplett samling FUR-blad från nr 1 1974 till numret Hösten 2006 med undantag av nr 1 och 2 1977 och nr 1 1981. Det är osäkert

om nr 1/81 alls givits ut. Nummerbeteckningen har skiftat från nr 1 och nr 2 eller VT och HT (plus året) till de senaste numren, som från 2003 kallats Våren 2003 resp. Hösten 2003 osv.

Sedan verksamhetsåret 2004/05 har FUR en hemsida, www.furforeningen.se, där FUR-bladet skall vara tillgängligt. Om det så småningom kommer att innebära att någon pappersutgåva inte kommer att sändas till medlemmarna, vet man inte när detta skrives. Utvecklingen inom informationsteknologin leder kanske till att det som är inristat i FURbarken kan överföras trådlöst direkt till FUR-medlemmarnas hjärnbark

Några annorlunda inslag under FURdagarna

Studiedagarna får nog anses vara den viktigaste och mest uppskattade delen av FURs verksamhet. De känns därför riktigt att återvända till dem i slutet av den här översikten. Det huvudsakliga innehållet i FURdagarna har återgetts i det föregående.

Där nämndes att det finns exempel på annorlunda aktiviteter som lagts in vid några tillfällen.

Det handlar om inslag eller snarare utslag av viss humor som t ex det i Linköping 1972.

En lång och intensiv första dag om individuella behandlingsprogram avslutades till deltagarnas överraskning av en demonstration. Det gällde ett hjälpmedel i skolarbetet. Slöjdläraren på Bräcke Östergård i Göteborg, Hugo Alexandersson, hade framställt en raderingsapparat i trä. Elever med så svåra nedsättningar av handmotoriken att de inte kunde hantera en penna använde i de flesta fall elektriska skrivmaskiner. Om eleven råkade skriva fel och ville radera fanns vid den tiden ingen annan möjlighet än att skriva över det felskrivna t ex med ett eller flera x. Men det gick ju an i brist på delete-tangent.

Värre var det för de elever som trots ganska stora motoriska svårigheter ändå kunde skriva med blyertspenna och som fick kämpa hårt, när de skulle suddas ut ett skrivfel med ett radergummi. Men ”Hugos raderapparat” innebar en ny lösning på problemet. Effektivt eller ej må brukaren bedöma – en del krav ställs ju på användaren. Den då nykonstruerade apparaten ska nog uppfattas som en drift med hjälpmedelsexperters ibland missriktade ambitioner.

Till FURdagsdeltagarnas ohejdade munterhet förvisade konstruktören själv hur ”enkel” och ”praktisk” apparaten var. Den behövde bara ställas upp på sina utfällbara ben över skrivpapperet ungefär som ett lodrätt stående staffli. Därefter behövde endast följande göras

1. en lucka öppnas*
2. ett radergummi, typ större, tas fram ur sitt luckförsedda fack på staffliet/stativet
3. en skruvtving, typ mindre, också tas fram ur samma fack
4. en c 20 cm lång, i sidled svängbar arm sänkas ned från stativet över skrivfelet
5. radergummit fästas på nämnda arm med hjälp av skruvtvingen och
6. sedan föras raderande över skrivfelet tills detsamma suddats ut.

*/ En fiffig detalj i samband med själva lucköppnandet var att luckan öppnades med ett snöre, fäst i luckan, som sedan kunde hållas öppen genom att snöret spändes mellan luckan och ett fast föremål i skolsalen. När luckan hölls öppen på detta vis var den raderande personens båda händerna fria, då radergummit och skruvtvingen togs fram.

Förutom den sinnrikt konstruerade apparaten väckte Hugo Alexanderssons lugna och övertygande demonstration ett enormt, näst intill hysteriskt, jubel hos deltagarna. Uppvisandet av hur väl själva skrivfelet - liksom en del av skrivpapperet - eliminerats bidrog givetvis också till uppskattningen. De som var med kan vittna därom.

Ett annat jubel, något blandat med förskräckelse och medlidande, utbröt på en av studiedagarna i Helsingör 1989. Datorprogrammet Plocka skulle demonstreras av läromedelsproducenten Eive Landin vid SIH Läromedel, Göteborg. Programmet hade fått sitt namn av att eleven kunde plocka med (t ex sortera, para ihop eller skilja ut) former, färger eller föremål på bildskärmen. Eive Landins presentation skulle göras via diabilder – datorkanonerna hade inte slagit igenom ännu. Eive gick själv upp för gradinerna (avsatserna) i salen upp till projektorrummet med sitt diabildmagasin i handen.

Plötsligt snavade Eive och diabilderna flög ut över salen och åhörarna, som skrattade förskräckta och medkännande. Eive fick bokstavligen plocka upp varenda bild, vilket också någon av deltagarna hörbart kommenterade. Demonstrationen av programmet kunde småningom genomföras i god ordning. Det riktiga magasinet satt ju på plats och var startklart från början!

Året efter undrade en studiedagsdeltagare, om det väl ändå inte var så, att Eive snubblat avsiktligt den där gången i Helsingör. Jovisst, han tappade bara tomma diaramar. Ett skämtsamt inslag/utslag som man från SIH Läromedel tog sig friheten att lägga in i marknadsföringen av Plocka. Däröf vittnar de som var med.

Det tredje annorlunda inslaget som ska nämnas blev också bejublat. Det var under studiedagarna i Göteborg jubileumsåret 2001. Urfuorna, som vi kallades, Gun Andersson och jag, framförde beklädda med svajande, äkta furugrenar på hjässan, en illustrerad och delvis rimmad rapsodi öfver de gångna 40 åren med FUR.

Inslaget videofilmades genom ordföranden Elsa Hansens försorg och blev därmed ett dokument om FURs historia. Det kan vara ett komplement till den här översikten både till form och innehåll, om man så vill.

FURdagarna har alltid hållits i två dagar. Mellanliggande afton har ägnats åt gemensam middag med någon form av underhållning, ofta ombesörjd av den lokala arbetsgruppen. Pålitliga programpunkter har varit musik och bordsvisor ibland inklusive hyllningar tillägnade någon person eller själva FUR. Så var det t ex 1981 då Gun Andersson skaldade till melodin i Bellmans sång nr 21 (Så lunka vi ...) för 20 åringen FUR i en av de sex stroferna:

*FUR tacklat månet stort problem
på studiedagar varje år.
Ett tema varit vårt system
Med kvart, projekt som slår.
I Sundsvall: Vad är MBD?
Ultuna: Perceptionen då?
Tant Frostig gav ett svar också.
Därför vi FURAN ger idag
En hyllning från ett muntert lag.
Hurrar en, hurrar två, hurrar tre, hurrar FUR
Att vi får vara med det är väl tur.*

På FURdagarna 1991hyllade Kerstin Brieditis 30-årsjubilerande FUR med ett tal som var en kortfattad historieskrivning.

TILL FUR

Du var ett välkommet barn! Du föddes som en produkt av arbetslust, nyfikenhet och visioner. Ditt första decennium karaktäriserades av pionjärande, uppfinningsrikedom och framtidstro. Det stöddes av relativt god ekonomi och av en samhällelig medvind Det talades om uppbyggnad och utveckling. Kunskapssökandet var stort.

De första åren fick du ofta följa med föräldrarna i RBU, när de for ut i landet. Då de var i Göteborg, Malmö och Västerås, var du med och träffade "De dina". Det var personer med olika yrkesbakgrund och olika kulturer, men som alla på något sätt var engagerade undervisning av barn och ungdomar med rörelsehinder.

Så kom några år då det hände mycket i landet.

En konsulenttjänst inrättades på skolöverstyrelsen. En Rikscentral för pedagogiska hjälpmedel skapades i Göteborg. Med så mycket resurser, ifrågasattes din existens – var du nödvändig?

Du fick det lugnt och skönt några år – du lämnades ifred för att växa till dig.

Men ack, Nog kunde Konsumenten göra mycket och nog hände det mycket på Rikscentralen, men tänk – det räckte inte. Du behövdes!!

Ditt andra decennium innebar ökad stabilitet och mognad. Du närdes med erfarenheter från norr till söder, från öst till väst. Genom så kallade "kvarter" matades du i lagom portioner. Du smälte och bevarade allt väl. Ju mer du samlade på dig, ju mer betydde du för oss alla. Du inte bara tog emot – du gav så mycket. De flesta kände något varmt i hjärtetrakten varhelst du kom på tal.

Under ditt andra decennium fick du ytterligare substans. Plötsligt blev du konkret och synlig för våra ögon. Mitt i julslyktningen i en presentaffär i Uppsala, där hittades du, gestaltad som en martall i någon sorts plastmaterial. Kunde det verkligen vara du? FUR, det låter så rakt och ståtligt. Den här var något helt annat. Kunde det ändå...?

Nordisk familjebok sade att en FUR visst får se ut så här – med krokig stam och knotiga, vresiga, grenar. Martallar är envisa och formas av vindar och motstånd. Kan de inte gå rakt fram. finner de nya stigar att ta sig fram på. Visst var det här en bild av dig, det är så du ser ut..

Du blev fotograferad av Margareta Rindler och hennes Arne, förevigad som en symbol på brevpapper.

Nu FUR är du vuxen. Du har så mycket att ge, du är vår container och vår inspirationskälla. Du ger styrka och råg i ryggen.

FUR, du behövs. Vi är glada att du ser ut som du gör med din envisa karaktär och dina kraftiga rötter. Just nu när det är turbulens behövs du mer än någonsin.

Lycka till i ditt fjärde decennium!

En sång blev som en sorts avslutningsritual under många år. Gemenskapen med dem man träffar på FURdagarna känns stark. Deltagarna kommer från hela landet. Man diskuterar och får råd och tips om arbetssätt, litteratur m m. Här finner man yrkesmässiga beröringspunkter och därmed känslan av samhörighet – "äntligen någon som är intresserad av mitt problem". Man får bekräftelse på att det man gör i skolan finns det fler som gör på ungefär samma sätt,

så det kanske inte är så dumt! FURdagarna upplevs som utvecklande, man återvänder sedan till vardagen med nya krafter och kunskaper.

Det kan vara skälet till att just den visan under en period sjöngs med sådan inlevelse alldeles innan man skildes åt efter FURdagarna. Sången heter Mitt eget land. Texten är av

Beppe Wolgers och musiken av Olle Adolfsson. Första resp sista strofen lyder

<i>När människor har varandra bor de alla i samma land Och jag är ju precis som andra Och min hand är så lik din hand.</i>	<i>Kan du höra inom dig musiken, När jag fattar helt lätt din hand. Och i världen omkring finns riken och vi är människor i samma land.</i>
--	---

I den nämnda rapsodin över de gångna 40 åren med FUR (2001) ligger i slutreplikerna en önskan om att studiedagar kommer att hållas live, som det brukar heta. Det är säkert lätt för många att hålla med om det.

- *Urfurorna drar sig tillbaka, tackar för sej*
- *Att sia om hur det går för FUR i framtiden – det vore en grej*
- *Furorna, de glada, sitter hemma i sina datorvrår*
- *Sorterar bland e-mailen, får upp på storskärm så att alla samtidigt förstår
Men oj, vad dom om miste går!*

Källor

FUR-dokument

FURs verksamhetsberättelser från 1971/72 till 2007/08 (utom från 1993/94.)

I föreningens ungdom (1960-talet) skrevs inga verksamhetsberättelser.

Protokoll från årsmöten med FUR från 1962 till 2008 med undantag för åren 1999 och 2005.

FUR-bladet från 1974 till 2006 utom nr 1/77 och 2/77, 1/81 och 1/01 (VT 2001)

En del av de skrivelser som föreningen ställt till myndigheter och organisationer.

Tryckt material från myndigheter

Specialundervisning i grundskolan. Kungl. Skolöverstyrelsens skriftserie nr 60a. 1964

Handikappade elever i det allmänna skolväsendet (SOU 1982:19).

Prop. 1992/93:220 En ny läroplan för grundskolan och ett nytt betygssystem för grundskolan, sameskolan, specialskolan och den obligatoriska särskolan.

SKOLFS 2000:141. Skolverkets föreskrifter om betygskriterier för grundskolans ämnen.

SKOLFS 2000:134. Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan

Bedömning och betygssättning. Kommentarer med frågor och svar. Skolverket 2001

Handikapp i skolan. Det offentliga skolväsendets möte med funktionshinder från folkskolan till nutid. RAPPORT 270 2005 Skolverket

Litteratur

Ulla-Britt Bladini (1990) Från hjälpskolelärare till förändringsagent. Svensk speciallärarutbildning 1921 – 1981 relaterad till specialundervisningens utveckling och förändringar i speciallärarens yrkesuppgifter. Doktorsavhandling. Göteborg Studies in Educational Sciences nr 76

Eklindh, Kenneth. (1989) Stöd till elever med svårigheter. Slutrapport från granskningen av stöd till elever med svårigheter åren 1987/88 och 1988/89. Skolöverstyrelsen R 89:52. 1989.

Audrey Malmgren Hansen (2002) Specialpedagoger – nybyggare i skolan. Doktorsavhandling. Studies in Educational Sciences nr 56. Stockholms universitet

FUR-styrelsens ordföranden, sekreterare och kassörer

Bilaga 1

1961-2011

År	Styrelsepost	Namn	Arbetsort
1961- 1971	ordförande sekreterare kassör	Elis Johansson Gun Andersson Margareta Rindler	Stockholm Malmö Örebro
1971 - 1977	ordförande sekreterare kassör	Ulf Lekemo Gun Andersson Margareta Rindler	Göteborg Malmö Örebro
1977 - 1979	ordförande sekreterare kassör	Kerstin Brieditis Gun Andersson Britt Magnusson	Uppsala Malmö Örebro
1979- 1983	ordförande sekreterare kassör	Göran Tholén Gunnar Birath Britt Magnusson	Göteborg Göteborg Örebro
1983 - 1985	ordförande sekreterare kassör	Britt Magnusson växlande Ingegärd Feuk	Örebro Stockholm
1985 - 1987	ordförande sekreterare kassör	Göran Mattsson växlande Miriam Hallengren	Göteborg Stockholm
1987 - 1989	ordförande sekreterare kassör	Gun Andersson växlande Miriam Hallengren	Malmö Stockholm
1989 - 1991	ordförande sekreterare kassör	Gun Andersson Ulla Gadler Lena Fransson	Malmö Alvesta Gävle
1991 - 1994	ordförande sekreterare	Ulla Gadler Bengt Jönsson	Alvesta Kristianstad
1991 - 1993	kassör	Carin Di Fusco	Stockholm
1994 - 1999	ordförande sekreterare	Monica Jernetz Bengt Jönsson	Kalmar Kristianstad
1993 - 1999	kassör	Ingemar Palbom	Umeå
1999 - 2000	ordförande sekreterare kassör	Gunilla Eriksson Eva Christensson Margareta Höglund	Uppsala Helsingborg Härnösand
2000 - 2002	ordförande sekreterare kassör	Elsa Hansen Eva Christensson Margareta Höglund	Malmö Helsingborg Härnösand

FUR, forts

2002 - 2005	ordförande sekreterare kassör	Ulla Sturæus Inger Ramhult Kjerstin Perby	Stockholm Borås Furuboda
2005 - 2006	ordförande sekreterare kassör	Jascha Marteleur Carin DiFusco Ingemar Palbom	Göteborg Stockholm Umeå
2006 - 2007	ordförande sekreterare kassör	Jascha Marteleur Kärstin Lyons Lars Hofvander	Göteborg Göteborg Malmö
2007 - 2008 2007 - 2008 2007 - 2008	ordförande sekreterare kassör	Thorbjörn Sandkvist Kärstin Lyons Lars Hofvander	Umeå Göteborg Malmö
2009 - 2011	ordförande sekreterare kassör	Anneli Wikström Carina Möller Ann-Christin Wangler	Norrköping Göteborg Stockholm

FURs studiedagar 1962 – 2011

Bilaga 2

År	Plats	Tema och/eller ämnen samt huvudföreläsare	Andra inslag och en del kommentarer
1962 nov	Folke Bernadottehemmet, Uppsala	CP-undervisning Solveig Pahle, Blindernveiens skole, Oslo	Visning av Folke Bernadottehemmet samt tillfälle till individuella besök på olika avdeln.
1964 april	Bräcke Östergård, Göteborg	Personlighetsfostran Sven-Olof Brattgård Matematikundervisningen	Besök i skolan på B.Ö.
1966 feb	Rönneholmsskolan, Malmö	Teamarbete Göteborg, Malmö, Stockholm, Uppsala och Örebro redovisar sina erfarenheter	Aktuella skolfrågor i undervisningen av rörelsehindrade barn Gulli Hilmersson, Skolöverstyrelsen
1967 mars	Norrbackainstitutet, Stockholm	Sexualproblematiken och handikappade ungdomar Maj-Britt Bergström-Walan	Undervisn. av rh elever i USA. Karin Lundström Förlängd skoltid . Lars-Olov Tegréus
1969 april	Bräcke Östergård, Göteborg	Betyg eller vad? Erik Wallin Elevbedömningar Sigurd Dvoretzky Gruppdiskussioner	Kvartslånga inslag införs Med presentationer av nya läromedel, pågående försök, idéer. Visning av B.Ö. och RPH-RH
1971 maj	Skanskvarnsskolan, Stockholm	Samordning av undervisning och medicinsk behandling Sabine Hermann, Karin Wadsjö, Gundel Stahl	Medel,metoder mm Studiebesök på RBUs anläggning Bollmora i Tyresö
1972	Frimurarhotellet, Linköping	Individuella behandlingsprogram i undervisningen	20 kvartslånga inslag om olika ämnen
1973 okt	Hedbergska skolan, Sundsvall	Vad menas med MBD? Bo Bille, Kerstin Breiditis, Barbro Ekström, Monica Steen.	Kvartsinslag, ” dvs informationsrika o. effektivt disponerade 15-minuters inslag...”
1974 nov	Skärholmens gymnasium, Stockholm	Livet efter grundskolan Helmer Söderbäck, Gert Boström. Barn utan tal. Peter Kitzing, Gulli Hilmersson	Hur hjälpa eleverna att bli människor? Elis Johansson, FURs första ordförande.
1975 okt	Sundbyholms slott, Eskilstuna	Vart är vi på väg? Attityder och värderingar Poul Th. Poulsen, Danmark	Några föräldrar och elever medverkade om attityder och värderingar
1976 nov	Hotell Årevidden, Åre	Innehållet i undervisningen i klass för rörelsehindrade. Göran Söderman, Viggo Forsberg, Marianne Håhl	BLISS presenteras ffg För FUR Britt Carlsson (Amberntsson)

1977 okt	Nya Adolfsbergsskolan Örebro	Förskolan Agneta Hellström, Barbro Ekström, Ann_Christin Persson	”Möte med experter” ”Idétorget” där 5 min per inslag disponeras
1978 sept	Lantbruksuniversitetet Ultuna	Motorik – perception – inläring Marianne Frostig, USA,	Dag 1 se nedan* Dag 2: Möte m experter*
1979 sept	Nyhemsskolan, Ängelholm	Rörelsehindrade elever med tillägghandikapp Ingvar Sandling, Maud Berseus	Samordnad habilitering Bernt Tonnby
1980 okt	Chalmers tekniska högskola och Bräcke Östergård, Göteborg (dag 2)	Samverkan kring eleven Birgitta Wikblad, RBU samt Christina Lindgren, Ingegerd Wetterqvist, Agneta Eliasson och Erling Nyman	Dag 2: 19 olika aktiviteter på Bräcke Östergård och Rikscentralen, RPH-RH
1981 nov	Maserskolan, Borlänge	Sex och samlevnad Torsten Eriksson Perception och perceptionsträning, Ingrid Hjort och Barbro Lundin	Dag 2: 14 olika aktiviteter, bl a en diskussion: Elevens identitet ledd av Elis Johansson
1982 okt	Skiljeboskolan, Västerås	Eleven i centrum Maria Hagberg, Kjell Gustafsson och elever från Uppsala och Skärholmens gymnasium	Dag 2: 18 olika aktiviteter inkl studiebesök på Habiliteringscentralen
1983 okt	Furuboda Kursgård och Rehabiliteringscentrum Åhus	Rörelsehindrade i vuxenundervisningen Identitetsutveckling hos barn med rörelsehinder. Eva Håkansson	Öppet hus på Furuboda. Dag 2: bl a 9 olika aktiviteter
1984 nov	Universitet, Umeå	Kommunikation Ingvar Lundberg, Umeå Universitet	9 aktiviteter inkl besök på RPH-Sär och Kolbäckens habilitering
1985 okt	Hotell Selma Lagerlöf, Sunne	Datorer för rörelsehindrade. Eva Olsson, Anne Håhl, Lena Svensén	Emotionella problem hos barn m handikapp Berit Lagerheim.
1986 okt	Aspenäs Kursgård, Lerum	Lossa banden – ett studiematerial om frigörelse Beata Lundström	Samordnarna i planeringsberedningarna presenterar sin verksamhet
1987 okt	Vårdskolan, Gävle	Skapande verksamhet i undervisningen av rörelsehindrade Anita Wallinius, Maria Hagberg, Birgitta Forsberg, Henning Svendsen, Lasse Hjelm. Mats Lundälv, Gunnar Birath	Integrering som ideologi, politik och praktik . Mårten Söder, Uppsala universitet

*/1978 Dag 1 Folke Bernadottesymposium anordnat av Folke Bernadottes Minnesfond och Folke Bernadotte Stiftelsen.

Dag 2 FURs egen studiedag. Experter talade bl a om: Utvärdering av utvecklings-
i förskolan; BLISS; Det multihandikappade barnets situation; Lekoteks-
verksamhetens framtid; Att arbeta som sjukgymnast för integrerade elever

1988 okt	Folkets Hus, Uppsala (Folke Bernadotte- symposium i samarbete med FUR)	Barn o ungdomar med cerebral pares Folke Bernadotte-stipendiaterna Gudrun och Bengt Hagberg.	Barn och ungdomar med cerebral pares i grundskolan och i gymnasieskolan Gun Andersson
1989 sept	LO-skolen, Helsingör,Danmark	Kontakt med våra grannländer Siri Wormnaes,Norge	Inslag från Danmark, Norge, Island och Sverige
1990 okt	Hotell Södra Berget, Sundsvall	Serviceprogram, ISP, Olle Sjögren. Att vara delaktig i ett utvecklings- skede i svåra situationer med och kring elever med rörelsehinder Helena Fagerberg Moss	Inslag bl a om dator- utprovning DRC- Uppsala, Datorprogram, Utbildning-arbete och RH-gymnasium i Umeå
1991 nov	Hotell Riverton, Angereds-gymnasiet och Bräcke Östergård, Göteborg	Från förskolan till vuxenlivet. Lennart von Wendt, Göteborg, om förvärvade hjärnsador hos barn och ungdomar	”Sagens läkande kraft”, Mikael Lundgren Statens Institut f Handikappfrågor i skolan, SIH, presenteras. FUR 30 år, Elis Johansson deltar
1992 okt	Grand Hotel och Adolfsbergsskolan, Örebro	Kunskap - Livskvalitet Bengt Lindström, Göteborg	Paneldiskussion och videofilmer om vad kunskap är.
1993 nov	Hotell Foresta, Lidingö	Kommunikation Jarl Borsén, Stockholm	Barn med handikapp i invandrarfamiljer
1994 okt	Hotell Nordkalotten, Luleå	Läsinläring Annika Sandberg	Relevant kunskap / livs- kvalitet Henning Johansson,
1995 nov	Birgittaskolan, Linköping	Barn och livsfrågor Martin Lönnebo	Barn med särskilda behov. Jonny Ludvigsson
1996 nov	Söderport-skolan, Kristianstad	Från barn till vuxen – från skolan till arbetet Torsten Madsen	Utvärdering av riksgym- nasierna. I Wernersson, ordförande i Funkis- utredningen
1997 nov	Planerad att hållas i Västerås,	Men inställdes - för få anmälda.	Årsmöte hölls den 16 nov. på Ekonomifunktionen, SIH i Stockholm
1998	Inga studiedagar		
1999 jan	Skanskvarnsskolan, Stockholm	Elever med rörelsehinder i skolan - vad kan vi göra för dem? Förändrade lärarroller Lars-Åke Kernell	SIH information av Kerstin Brieditis och Kenneth Eklind samt 13 andra inslag
2000 jan	Linnéskolan Uppsala	Baskunskaper –Framtidstro Med perceptionen i fokus Karin Tholén Gustafsson.	Funktionshindrades möjligheter till arbete Marie-Louise Siberg och Annika Wallgren.

2001 sept	Hotell Riverton , Göteborg	Kunskapsutveckling Bemötande Livskvalitet Johan Malmqvist Jesper Odelberg,	"Livet som det blev" Tomas Sjödin. FUR 40 år "Ur-Furorna"
2002 sept	Malmö Konserthus,Malmö	Godkänd eller godkänt Jerry Rosenkvist om Inklusion	Tre magiska G:n. En studie om skolans insatser för elever med funktionshinder. Agneta Gustafsson.
2003	Styrelsen beslöt 2002 att studiedagar skall hållas vartannat år	Endast årsmöte, som hölls i Stockholm den 8 oktober i samband med de sk ID-dagarna.	Ett tjugotal deltagare
2004 sept	Folkets Hus,Umeå	Ny forskning om hjärnan, Lars Nyberg, och om minnet, Anna Stigdotter-Neely.	Hur ser media på rörelsehinder? Karin Ljuslinder,
2005	Stockholm	Årsmöte den 19 oktober i samband med ID-dagarna.	Ett tiotal personer deltog.
2006 okt	Pronova Konferens, Norrköping	Aktuell forskning ur ett lokalt perspektiv. Tre doktorander vid IHV i Linköping redovisar pågåen- de arbeten	Ären efter Riksgymnasiet. Emma Johansson om sina egna erfarenheter
2007	Örebro	Årsmöte den 4 oktober	
2008	Stockholm	Årsmöte den 21 september	
2009 mars	Västerholmskolan Stockholm	Metod, betyg och bedömning. Peter Nyström Kajsa Jerlinder	Bliss på Riksgymnasiet Jonny Danielsson Kärstin Lyons, Anna Norrström Thorbjörn Sandqvist. Dessutom fyra workshops i skilda ämnen
2009	Örebro	Årsmöte den 19 september i	
2010 okt	Munkhätteskolan Malmö	Hur stöttar vi våra barn och ungdomar genom utvecklande samtal och förhållningssätt? Lena Helgesson Christina Renlund	Om Team Munkhättans arbete med gruppinklusion. På årsmötet beslutas att föreningen ska läggas ned.
2011 okt	Frölundaskolan Bräcke Göteborg	Nutid! Framtid? kommunikation-kognition- transition. Pernille Holck Anna Norrström Maria Blad Kristina Darfeldt Anders Möller	FUR 50 år. Visning av verksamheter och lokaler på Frölundaskolan Bräcke. På årsmötet beslutas att FUR ska fortsätta sin verksamhet och ny styrelse väljs.

Stadgar för Föreningen för Undervisning av elever med Rörelsehinder, antagna av årsmötet den 8 oktober 2003

- §1 Föreningens huvudändamål skall vara att genom informationsverksamhet, studiedagar, kontakt med myndigheter, huvudmän och organisationer främja undervisningen av elever med rörelsehinder. Det är också föreningens uppgift att utveckla ett nära samarbete med dem som är engagerade i dessa elevers fostran, vård och behandling.
- §2 Medlemskap vinnes av den som är intresserad av att verka för ändamålet i § 1 och som erlägger stadgad årsavgift.
- §3 Årsmöte skall hållas varje år. Kallelse till årsmöte skall sändas ut senast 6 veckor innan mötet hålles.
- §4 Föreningens angelägenheter skall handhas av en styrelse bestående av ordförande och 8 ordinarie ledamöter. Ordinarie ledamöter väljs för en tid av två år. Omval av ordinarie ledamot kan ske, dock högst två gånger i följd. Ordföranden väljs av årsmötet. 1 övrigt konstituerar styrelsen sig själv.
- §5 En revisor samt en revisorsuppleant väljes.
- §6 Beslut om stadgeändringar kan ske endast på årsmötet och med två tredjedels majoritet. Dock skall förslag till stadgeändring inlämnas till styrelsen en månad före årsmötet och skriftligen delges medlemmarna senast två veckor före årsmötet.
- §7 Föreningens upplösning kan beslutas endast om två på varandra följande årsmöten röstar härför. Föreningens tillgångar vid upplösningen tillfaller verksamhet, som arbetar för barn och ungdomar med rörelsehinder.

(Tidigare antagna stadgar finns på de följande sidorna)

Stadgar för Föreningen för Undervisning av Rörelsehindrade, antagna av årsmötet den 18 november 1984.

§ 1 Föreningens huvudändamål skall vara att genom informationsverksamhet, studiedagar, kontakt med myndigheter huvudmän och organisationer främja undervisningen av rörelsehindrade. Det är också föreningens uppgift att utveckla ett nära samarbete med dem som är engagerade i dessa elevers fostran, vård och behandling.

§ 2 Medlemskap vinnes av den som är intresserad av att verka för ändamålet i § 1 och som erlägger stadgad årsavgift.

§ 3 Årsmöte skall hållas varje år. Kallelse till årsmöte ska sändas ut senast 6 veckor innan mötet hålles.

§ 4 Föreningens angelägenheter skall handhas av en styrelse bestående av 5 ordinarie ledamöter och 3 suppleanter. Ordinarie ledamöter och suppleanter väljs för en tid av två år. Omval av ordinarie ledamot och suppleant kan ske, dock högst två gånger i följd. Ordföranden väljes av årsmötet. I övrigt konstituerar styrelsen sig själv.

Två revisorer samt en revisorsuppleant väljes.

§ 5 Årsavgiften storlek fastställs av årsmötet.

§ 6 Beslut om stadgeändring kan ske endast på årsmötet och med två tredjedels majoritet. Dock skall förslag till stadgeändring inlämnas till styrelsen en månad före årsmötet och skriftligen delges medlemmarna endast två veckor före årsmötet.

§ 7 Föreningens upplösning kan beslutas endast om två på varandra följande årsmöten röstar härför. Föreningens tillgångar vid upplösningen tillfaller verksamhet, som arbetar för barn och ungdomar med rörelsehinder.

Stadgar för Föreningen för undervisning av rörelsehindrade, antagna av årsmötet den 18 november 1972

§ 1

Föreningens huvudändamål skall vara att genom informationsverksamhet, studiedagar, kontakt med myndigheter, huvudmän och organisationer främja undervisningen av rörelsehindrade. Det är också föreningens uppgift att utveckla ett nära samarbete med dem som är engagerade i dessa elevers fostran, vård och behandling.

§ 2

Medlemskap vinnes av den som är intresserad av att verka för ändamålet 1 § 1 och som erlägger stadgad årsavgift.

§ 3

Årsmöte skall hållas vartannat år, dock om möjligt varje år. Kallelse till årsmöte ska sändas ut senast 6 veckor innan mötet hålles,

§ 4

Föreningens angelägenheter skall handhas av en styrelse bestående av 5 ordinarie ledamöter och 3 suppleanter. Ledamöterna väljs för två verksamhetsperioder åt gången. En verksamhetsperiod är tiden mellan två på varandra följande årsmöten. Vid det ena årsmötet avgår två ordinarie, ledamöter och två suppleanter, vid det andra avgår tre ordinarie ledamöter och en suppleant. Omval kan ske, dock högst 2 gånger i följd. Ordförande väljes av årsmötet. I övrigt konstituerar styrelsen sig själv. Två revisorer samt en revisorssuppleant väljes.

§ 5

Årsavgiftens storlek fastställs av årsmötet.

§ 6

Beslut om stadgeändring kan ske endast på årsmötet och med två tredjedels majoritet. Dock skall förslag till stadgeändring inlämnas till styrelsen en månad före årsmötet och skriftligen delges medlemmarna senast två veckor före årsmötet.

§ 7

Föreningens upplösning kan beslutas endast om två på varandra följande årsmöten röstar härför. Föreningens tillgångar vid upplösningen tillfaller verksamhet, som arbetar för barn och ungdom med rörelsehinder.

Stadgar för CP-lärarnas förening

antagna på föreningens årsmöte den 14 april 1962.

§ 1.

Föreningens ändamål skall vara att främja pedagogisk verksamhet bland cp-barn och andra fysiskt handikappade barn.

§ 2.

Medlemskap kan vinnas av lärare, som undervisar cp-barn eller andra fysiskt handikappade barn.

§ 3.

Föreningens angelägenheter skall handhas av en styrelse bestående av fem ordinarie ledamöter och tre suppleanter. Ledamöterna väljes för två år åt gången. Det ena året avgår två ordinarie ledamöter och två suppleanter, det andra året tre ordinarie ledamöter och en suppleant. Omval kan ske. Ordföranden väljes av årsmötet. I övrigt konstituerar styrelsen sig själv. Två revisorer väljes.

§ 4.

Årsavgiftens storlek fastställs av årsmötet.

§ 5.

Beslut om stadgeändring kan ske endast på ordinarie årsmöte och med två tredjedels majoritet. Dock skall förslag till stadgeändring inlämnas till styrelsen en månad före årsmötet och skriftligen delges medlemmarna senast två veckor före årsmötet.

§ 6.

Föreningens upplösning kan beslutas endast om två på varandra följande ordinarie möten röstar härför.

Föreningens tillgångar vid upplösningen tillfaller verksamheten, som arbetar för barn och ungdom med cerebral pares.